

RAPPORT

SKATT OG VERDISKAPING I OPPDRETT

Regnestykker om skatt, lønnsomhet og verdiskaping i oppdrettsnæringen

Forord

På oppdrag for Hofseth Aqua AS har Menon Economics utredet fire problemstillinger om skatt, lønnsomhet og verdiskaping i oppdrettsnæringen. Prosjektet er ledet av Oddbjørn Grønvik med Sander Aslesen som prosjektmedarbeider. Leo Grünfeld har kvalitetssikret rapporten.

Vi takker Hofseth for et spennende oppdrag og godt samarbeid. En spesiell takk rettes til Svein Flølo i Hofseth.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå. Vi ble kåret til årets konsulentselskap i 2015.

Desember 2022

Oddbjørn Grønvik
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

SAMMENDRAG	3
1. INNLEDNING	8
1.1. Om oppdraget	8
2. SKATTETRYKK I OPPDRETTSNÆRINGEN	9
2.1. Problemstilling	9
2.2. Skattemodellen	10
2.3. Skatteeffekter i et normalt år	11
2.4. Skatteeffekter i et godt år	15
2.5. Skatteeffekter i et dårligere år	18
2.6. Betydningen av skattens utslag på formuesskatten	21
2.7. Oppsummering	21
3. VERDISKAPINGS- OG SKATTEPOTENSIAL FRA ØKT FOREDLING AV OPPDRETTSFISK	23
3.1. Hvor store ringvirkninger har dagens foredlingsaktivitet?	23
3.2. Hvor store blir ringvirkningene dersom mer fisk foredles?	25
3.3. Viktige forhold om ringvirkningsmodellen	27
4. INNTEKTS- OG VERDISKAPINGSPOTENSIAL FRA EN MILJØTEKNOLOGIORDNING	28
4.1. Modellen	28
4.2. Verdiskapings- og skatteeffekter	29
4.3. Sammenligning med andre lukkede løsninger	34
4.4. Oppsummering	35
REFERANSELISTE	36
VEDLEGG 1: BEREGNING AV RINGVIRKNINGER FRA FOREDLINGSAKTIVITET	37
V 1.1 Overordnet om ringvirkningsanalyser	37
V 1.2 Utskilling av ringvirkninger fra akvakulturledd	39

Sammendrag

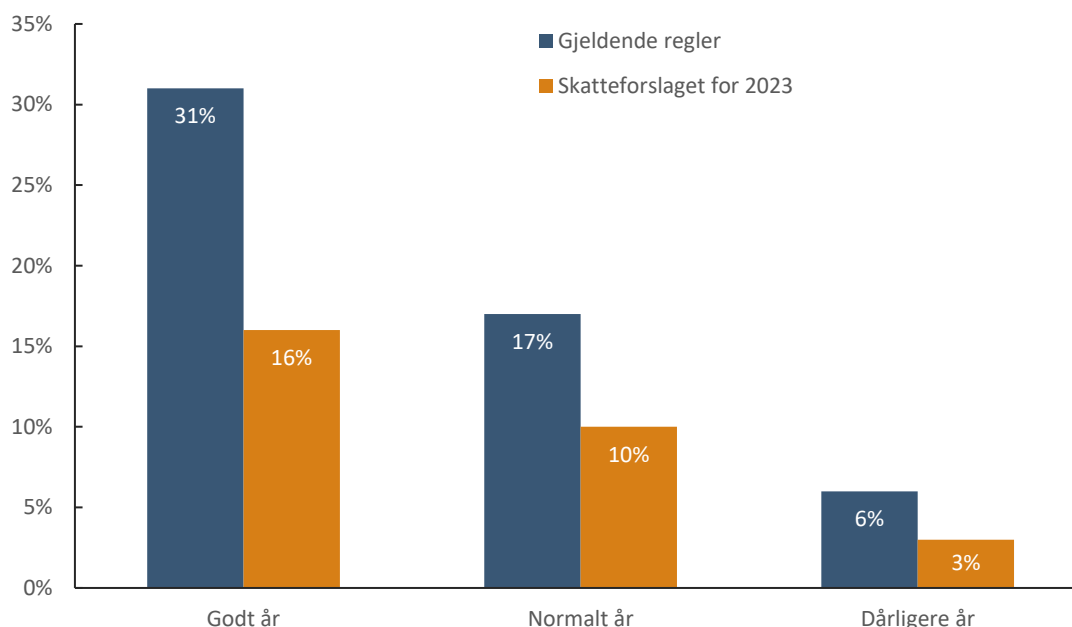
På oppdrag for Hofseth Aqua AS har Menon Economics utredet tre problemstillinger knyttet til skatt, lønnsomhet og verdiskaping i oppdrettsnæringen. Vi har vurdert hvordan forslaget til statsbudsjett for 2023 vil påvirke **skattetrykket i oppdrettsnæringen** sammenlignet med gjeldende skatteregler. Videre har vi sett på **verdiskapings- og skattepotensialet fra økt foredling av oppdrettsfisk**. Til slutt vurderer vi **inntekts- og verdiskapingspotensial fra en ny miljøteknologiordning**.

Skattetrykket i oppdrettsnæringen vil øke betydelig med skatteforslaget

Regjeringen har foreslått betydelige skatteøkninger for oppdrettsnæringen til statsbudsjettet for 2023. Det er særlig forslaget om en grunnrenteskatt som fører til økte skatteutgifter, men også andre skatte- og avgiftsendringer bidrar isolert sett til økt beskatning av næringen. Gjennom analyser av scenarier for et normalt, et godt og et dårligere år, synliggjør vi det samlede skattetrykket i oppdrettsnæringen og for eiere av oppdrettsselskap med dagens og nye skatteregler.

Vår analyse viser at skatteforslaget vil gi en betydelig økning i skatt for både selskapet og selskapets eier. Figur A viser effekten av skatteforslaget for en mellomstor oppdretter.

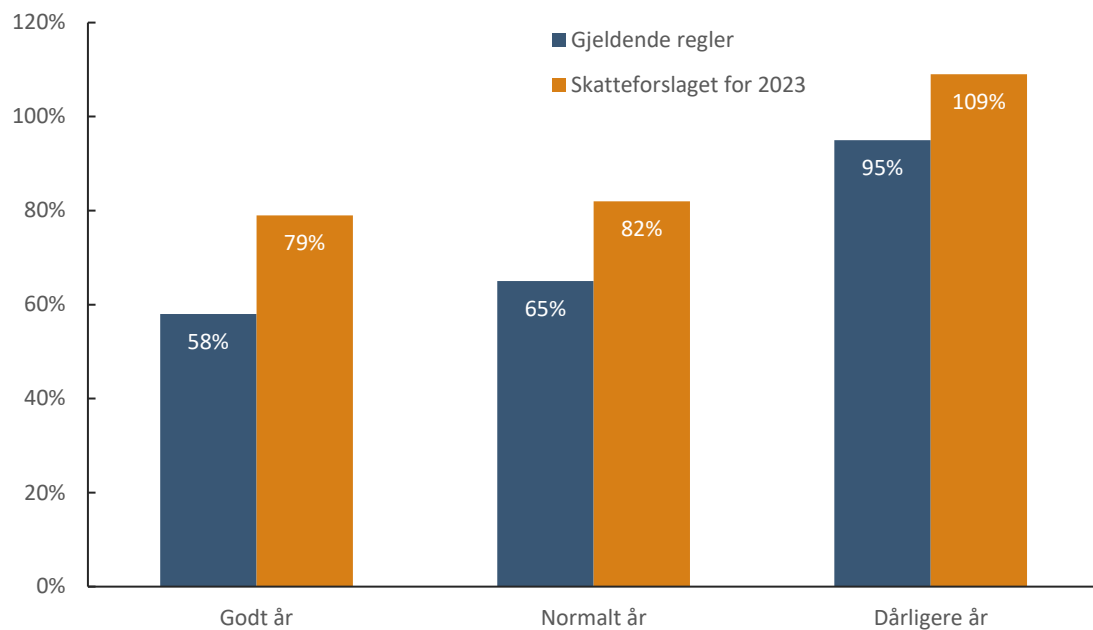
Figur A: Resultatmargin etter skatt med og uten skatteforslaget for en mellomstor oppdretter

Figuren viser at selskapets resultatmargin etter skatt, altså resultatet etter skatt som andel av omsetningen, faller betydelig med skatteforslaget. Skatteøkningens effekt på marginen er større jo større overskuddet er før skatt, fordi grunnrenteskatten er overskuddsbasert, og fordi man har foreslått et bunnfradrag som gjør at skatteøkningen er lavere i mindre gode år.

Figur B viser effekten av skatteendringen for eieren av et mellomstort oppdrettsselskap.

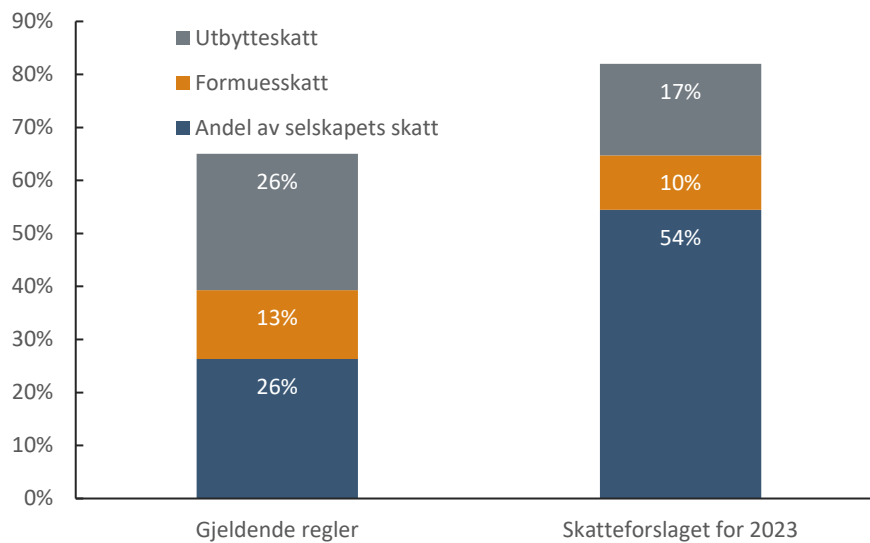
Figur B: Effektiv skattesats per inntektskrone for eier av et mellomstort oppdrettsselskap

Med skatteforslaget vil eiers effektive skattesats per inntektskrone i selskapet, altså de samlede skattene og avgiftene som eier må betale, øke betydelig. Avhengig av hvor godt året er, øker denne satsen med 14-21 prosentpoeng i eksemplene våre. Den effektive skattesatsen går mer opp jo dårligere året er. Dette er et resultat av den lønnsomhetsuavhengige formuesskatten. I eksempelet vi har definert vil denne eierens effektive skattesats per inntektskrone faktisk overstige 100 prosent. Da vil med andre ord eier måtte betale mer enn hele overskuddet i skatt. Eier må da finne en annen finansieringskilde for å dekke den overskytende delen av skatteregningen.

Figur C bryter deler opp eiers skattebyrde, som følge av sitt eierskap i selskapet (utbytteskatt og formuesskatt) samt eiers andel av selskapets skatt på overskudd. Vi ser da på et scenario med normalår.

Figur C: Fordeling av eiers skattebyrde i et normalt år

Figuren viser at det er gjennom økt beskatning av selskapets overskudd at eiers skattetrykk vil øke. Gjennom den nye, økte grunnrenteskatten vil eiers effektive skatt på overskudd isolert sett mer enn doble seg i dette eksempelet. Utbytteskatt som andel av inntekt faller på grunn av redusert overskudd og utbytte (som følger av den nye grunnrenteskatten). Også formuesskatten faller faktisk noe, på tross av en økning i formuesskattesatsen. Det er fordi formuesverdien av konsesjonene faller. Nettoeffekten vil i et normalt år bli en betydelig økning i eiers effektive skattesats. Grunnrenteskattens utslag på formuesverdien av konsesjonene er usikker, og vi viser at denne usikkerheten kan gi forholdsvis stort utslag i skattenivået til eier.

Vi ser også på effekten for oppdrettere av ulike bedriftsstørrelser. Andelsmessig er det de største selskapene som får størst økning i skattetrykk. Dette følger av at grunnrenteskatten, som er det skatteforslaget som bidrar mest til skatteøkning, er innrettet med et bunnfradrag som gir mindre effekt på skattesatsen for de større selskapene. I det vi definerer som et normalt år, faller resultatmarginen etter skatt for en liten, mellomstor og stor oppdretter med henholdsvis 2, 7 og 9 prosentpoeng. Med skattereglene for 2022 ville driftsmarginen i disse årene vært 17 prosent for oppdrettere av alle de tre størrelsene.

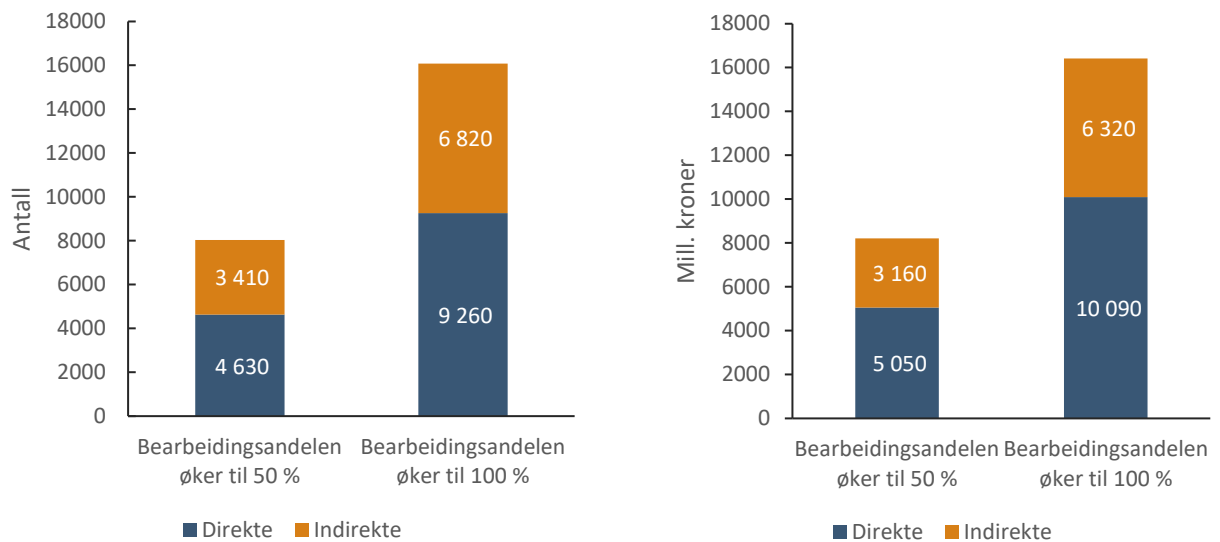
Økt bearbeidingsgrad vil gi økt verdiskaping og sysselsetting fra fiskeforedling

En forholdsvis høy andel av oppdrettsfisken i Norge eksporteres ubearbeidet eller med lav foredlingsgrad. Hvis mer fisk foredles i Norge, vil det nødvendigvis bli større verdiskapings- og skatteeffekter som kan knyttes til denne aktiviteten. Det er interessant å se hvor store disse effektene vil være, fordi det gir innsikt i den sektorspesifikke avkastningen man gir avkall på med en lavere foredlingsgrad.

Endring i etterspørsel fra en næring vil påvirke aktiviteten i andre næringer og dermed påvirke norsk sysselsetting og verdiskaping. Vi kvantifiserer disse effektene for økt grad av bearbeiding i norsk oppdrettsnæring ved hjelp av en ringvirkningsanalyse.

Analysen viser at Figur D viser hovedresultatene fra denne analysen:

Figur D: Sysselsettingseffekter (venstre panel) og verdiskapingseffekter (høyre panel) av økt bearbeidingsandel.

Figuren viser at **sysselsettingseffektene** som kan knyttes til bearbeiding dersom bearbeidingsandelen er 50 og 100 prosent er på henholdsvis 8000 og 16 000 sysselsatte. Dette korresponderer med en økning på henholdsvis 4000 og 12 000 sysselsatte fra dagens nivå. **Verdiskapingseffektene** med bearbeidingsandel på 50 og 100 prosent er på henholdsvis 8,2 og 16,4 milliarder kroner. Dette tilsvarer en økning på henholdsvis 4,2 og 12,4 milliarder kroner i verdiskaping sammenlignet med dagens nivå.

Det er viktig å presisere at ringvirkningsmodeller er bruttomodeller og at modelleringen ikke tar hensyn til om det er ny sysselsetting/verdiskaping, eller om dette kommer til erstatning for annen aktivitet. Modelleringen tar derfor ikke hensyn alternativ anvendelse av arbeidskraft eller kapitalressurser som brukes til å foredle fisken.

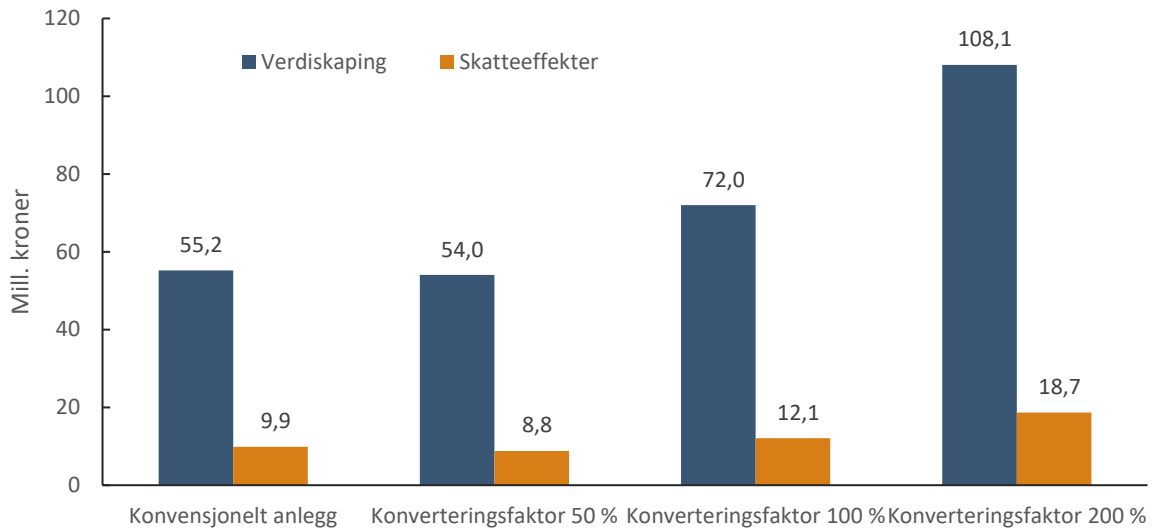
En ny miljøteknologiordning kan gi en betydelig økning i verdiskaping og skatteinntekter fra oppdrettsnæringen

Fra et samfunnsøkonomisk perspektiv er det en mangel at dagens oppdrettsreguleringer ikke har tilgang på en konsesjonsordning for teknologier med lavere miljømessig belastning enn konvensjonelt sjøbasert oppdrett. (Grønvik og Grünfeld, 2021). Oppdrettsnæringen er en produktiv næring, men veksten er enkelt sagt begrenset av miljøhensyn. Det er sterke argumenter for at en fornuftig innrettet miljøteknologiordning kan realisere økt verdiskaping, samtidig som det legges til rette for redusert samlet miljøbelastning fra oppdrettsnæringen.

Utover at en slik ordning vil kunne realisere betydelige verdiskapingseffekter på en miljømessig bærekraftig måte (vekst med økt verdiskaping uten vesentlig økning i miljøbelastningen), vil ordningen også gi skatteinntekter.

Vi beregner verdiskapings- og skatteeffektene av en konverteringsordning hvor det åpnes opp for henholdsvis 50, 100 og 200 prosent vekst i tillatelsene dersom oppdretter velger å konvertere fra dagens teknologi til en nærmere spesifisert miljøteknologisk løsning. Figur E viser hovedresultatene av beregningene våre.

Figur E: Verdiskapings- og skatteeffekter av en konverteringsordning

Vi anslår at en konverteringsordning med 50 prosent vekst kan gi drøyt 54 millioner kroner i verdiskaping per produksjonssyklus. Det er en verdiskaping som er på nivå med en vanlig utnyttelse av konsesjonene. Vi legger også til grunn at det skal betales 25 millioner kroner per 780 tonn konverterte MTB, og periodiserer denne inntekten årlig. Skatte- og konverteringsinntektene vil da være noe lavere, omtrent 8,8 millioner kroner per produksjonssyklus.¹ Øker man konverteringsfaktoren, så øker man også verdiskapingspotensialet. Med en konverteringsfaktor på 100 prosent, anslår vi at verdiskapingen kan stige med omtrent 18 millioner kroner. Skatte- og konverteringsinntektene kan da øke med anslagsvis 2 millioner kroner.

Beregningene antyder at det er betydelige verdiskapings- og skatteeffekter å hente inn ved å åpne opp for en konverteringsløsning. Det er muligheten for vekst som driver disse positive resultatene. Salgsinntektene for laks er så høye at de kan bære forholdsvis store kostnadsøkninger i både drift og investeringer dersom man får en tilstrekkelig vekst. Våre utregninger antyder at både verdiskapingen og skatteinntektene vil øke med en konverteringsfaktor marginalt høyere enn 50 prosent, men effektene vil bli enda sterkere med en høyere konverteringssats.

Hvis ordningen skal gi et sterkere insentiv, bør også gevinsten av å konvertere være større. Dette kan oppnås ved å benytte en høyere konverteringsfaktor. Hvis hensikten med ordningen er å få flest mulig til å velge mer miljøvennlige driftsformer, vil et sterkere insentiv føre til flere konverteringer. I starten vil dette kreve at produsentene tar i bruk kostbar teknologi som også har driftsmessig usikkerhet knyttet til seg, noe som igjen skaper fare for at veksten blir reversert. En mulig løsning er at man også her forsøker seg med et raust virkemiddel i starten som kan justeres ned dersom mange velger å benytte seg av ordningen. En slik utvikling vil reflektere at den nødvendige teknologien blir mer kostnadseffektiv og at det nødvendige subsidiet kan begrenses.

¹ Vi presiserer at vi kun ser på selskapsskatteinntekter og ikke eventuelle inntekter fra en grunnrenteskatt, ettersom det er uavklart om en miljøteknologiordning eventuelt vil være omfattet av en grunnrenteskatt.

1. Innledning

I denne rapporten har vi utredet tre problemstillinger knyttet til oppdrettsnæringen og foredlingsleddet i næringen.

1.1. Om oppdraget

På oppdrag for Hofseth Aqua AS har vi utredet tre problemstillinger knyttet til oppdrettsnæringen og foredlingsleddet i næringen. Problemstillingene vi har utredet er:

1. Skattetrykket i oppdrettsnæringen med gjeldende budsjettforslag

Regjeringen har nylig foreslått betydelige skatteøkninger for oppdrettsnæringen. Det er særlig forslaget om en grunnrenteskatt som fører til økte skatteutgifter, men også andre skatte- og avgiftsendringer bidrar isolert sett til økt beskatning av næringen. Vi regner ut det samlede skattetrykket i oppdrettsnæringen og for eiere av oppdrettsselskap med dagens og nye skatteregler.

2. Verdiskapings- og skattepotensial fra økt foredling av oppdrettsfisk

En betydelig andel av oppdrettsfisken som produseres i Norge, foredles i andre land. Vi vurderer hvor store verdiskapings- og skatteeffektene fra foredlingsleddet kunne vært dersom foredlingsandelen var høyere. Vi vurderer kun effektene fra dette leddet isolert, og ser altså ikke på hva ressursene kunne kastet av seg i andre næringer.

3. Inntekts- og verdiskapingspotensial fra en miljøteknologiordning

Fra et samfunnsøkonomisk perspektiv er det en mangel at dagens oppdrettsreguleringer ikke har tilgang på en konsesjonsordning for teknologier med lavere miljømessig belastning enn konvensjonelt sjøbasert oppdrett. (Grønvik og Grünfeld, 2021). Utover at en slik ordning vil kunne realisere betydelige verdiskapingseffekter på en miljømessig bærekraftig måte, vil ordningen også gi skatteinntekter. Vi anslår hvor store verdiskapings- og skatteinntektene fra en slik ordning vil kunne være.

Rapporten er disponert i samme rekkefølge som disse problemstillingene er listet opp. Problemstillingene har ingen direkte sammenheng, og hvert kapittel kan leses uavhengig av de andre.

2. Skattetrykk i oppdrettsnæringen

I budsjettforslaget for 2023 har regjeringen foreslått en rekke skatteendringer som påvirker skattetrykket til oppdrettsnæringen. I dette kapittelet redegjør vi for hvordan summen av skatteendringene påvirker avkastningen i selskapene. Det er videre slik at mange oppdrettsselskap har et forholdsvis konsentrert eierskap, hvor enkelteiere ofte vil ha en kontrollerende eierpost. Skatteregningen til eieren er derfor også av interesse å se på.

2.1. Problemstilling

Budsjettforslaget for 2023 innebærer en betydelig skatteinnskjerping for selskapene i oppdrettsnæringen og deres eiere. Det er spesielt forslaget om å innføre en grunnrenteskatt som vil påvirke skattetrykket for oppdrettsnæringen. Samtidig kan virkningene være komplekse. De vil avhenge av driftsresultatet i det enkelte år, og det er foreslått et bunnfradrag som påvirker skatteeffekten i stor grad. I hvilken grad grunnrenteskatten påvirker formuesskattenivået er foreløpig også uklart. Det vil derfor være nyttig å få synliggjort de samlede skattevirkningene med forslaget.

Skattene og avgiftene vi vurderer er:

- Skatt og avgift på selskap
 - o Grunnrenteskatt
 - o Arbeidsgiveravgift (nytt trinn for lønnsinntekt over 750 000 kroner)
 - o Produksjonsavgift og naturressursskatt (henholdsvis økt sats og ny avgift)
 - o Markeds- og forskningsavgift (som vil være delvis fradragsførbar i grunnrenteskatten)
- Skatt på eier av oppdrettsselskap
 - o Utbytteskatt
 - o Formuesskatt (Formuesskattesatsen er foreslått økt, men avhengig av grunnrenteskattens effekt på konsesjonsverdien kan formuesskatten isolert sett likevel gå ned)

Summen av endringer vil treffe oppdrettsselskapene og eierne ulikt avhengig av en rekke forhold. Selskapsstørrelsen vil ha særlig stor betydning for effekten av skatteendringene, ettersom grunnrenteskatten er foreslått utformet med et betydelig bunnfradrag som har til hensikt å skjerme de minste oppdrettsselskapene fra skatten.

Skatteeffekten for selskapene vurderes i lys av årsresultat etter skatt og avgifter, og dette resultatet vurderes som andel av selskapets salgsinntekter.

Skatteeffekten for eier vurderes i lys av effektiv skattesats for eier per krone i selskapets salgsinntekt. Vi summerer dermed eiers skatteutgifter knyttet til selskapets resultat før skatt, og personbeskatning som knyttes til utbytte fra selskapet og selskapets ligningsmessige formuesverdi.

Vi bruker også plass på å beskrive det vi kaller for *netto avgiftskostnad*, som er avgiftstrykket etter skattefradrag. Fordi avgiftene bidrar til å redusere overskuddet til bedriftene, faller overskuddsbeskatningen (både selskapskatt og grunnrenteskatt) isolert sett når avgiftene økes.

Vi viser effektene for selskaper av tre ulike størrelser. Et lite selskap med 5 konsesjoner, et mellomstort med 15 konsesjoner og et stort med 50 konsesjoner. Vi tar for oss tre scenarier; et normalt år, et godt år og et dårligere år. Vi forutsetter lønnsomhet før skatt i alle scenariene fordi næringen samlet sett har hatt overskudd i lang tid,

men vi justerer overskuddets størrelse i de tre scenariene ved å variere salgsinntektene og produksjonskostnadene.

2.2. Skattemodellen

Før vi viser resultatene for de tre scenariene, redegjør vi for beregningsmodellen vår. For det første må vi etablere hvilke skatte- og avgiftssatser som skal gjelde. Modellen bygger på et sett forutsetninger om skatte- og avgiftsnivåer (som i hovedsak er gitt av budsjettvedtak og -forslag), samt forutsetninger om produksjonen som påvirker lønnsomheten i bedriftene.

Skatteforutsetninger

Skattesatsene er i utgangspunktet fastsatte. For 2022 legger vi til grunn gjeldende satser, og satsene for 2023 er i henhold til budsjettforslaget til regjeringen.² Når det gjelder bunnfradraget og arbeidsgiveravgiften må vi imidlertid gjøre noen forutsetninger. Det er foreslått to alternative bunnfradragnivåer i grunnrenteskatteforslaget som er på høring. Vi har satt bunnfradraget likt snittet av de to satsene som er foreslått i høringsnotatet om grunnrenteskatten. Videre varierer arbeidsgiveravgiften i Norge avhengig av kommune. I dette eksempelet har vi lagt til grunn en basis-sats som tilsvarer et vektet snitt av verdiskapingen i akvakulturnæringen i Norge. Vektene er hentet fra Erraia m.fl. (2022).

Skattesatsene og andre relevante forutsetninger er gjengitt i tabellen under.

Tabell 2-1: Forutsetninger om skatte- og avgiftssatser

Skatt og avgift	2022-regler	2023-forslag
Selskapsskatt	22 %	22 %
Formuesskatt første 20 mill.	0,95 %	1,00 %
Formuesskatt etter 20 mill.	1,10 %	1,15 %
Utbytteskatt	35,2 %	37,8 %
Basis arbeidsgiveravgift	8,0 %	8,0 %
Arbeidsgiveravgift på lønnskost over 750 000	0,0 %	5,0 %
Grunnrenteskatt		40 %
Bunnfradrag grunnrenteskatt (mill. kroner)		60,75
Produksjonsavgift (kr per kg)	0,4	0,6
Naturressursskatt (kr per kg)		0,6
Markeds- og forskningsavgift (andel av salgsinntekt)	0,6 %	0,6 %

Forutsetninger om produksjonen

Når det gjelder produksjonen til eksempeloppdretterne, må vi foreta en rekke forutsetninger:

- **Lønnsandelen** tilsvarer snittet i Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse i 2008-2020
- **Andelen lønnskostnad over 750 000** har betydning for den økte arbeidsgiveravgiften. Ifølge SSB-statistikk var årlig inntekt for øvre kvartil omtrent 720 000. Vi har antatt at 20 prosent av de ansatte har

² Vi har imidlertid sett bort fra bunnfradraget i formuesskatten. Formuesskatten har et innslagspunkt på 1,7 millioner kroner. For våre regneeksempler vil ikke dette bety mye for det samlede resultatet.

lønn over 750 000, og videre at snittlønna blant disse er 1 million kroner. Da blir andelen av lønnskostnaden over 750 000 kroner lik 8,9 % av lønnsutgiftene.

- Vi holder **eierandelen** konstant og lik 50 prosent i alle eksempler. Eierandelen har betydning for formues- og utbytteskatt.³
- Vi antar videre at **alt overskudd tas ut som utbytte**. Selv om overskudd kan og gjerne vil framføres, vil dette typisk være for å øke senere overskudd som deretter vil tas ut som utbytte.⁴
- Vi antar at **verdireduksjonen av konsesjonene for formuesskatteformål** tilsvarer gjennomsnittet i auksjonen som ble avholdt i oktober 2022. I auksjonen ble prisfallet vis-a-vis 2020-prisene (blant konsesjonene som ble solgt) i snitt omtrent 30 prosent.
- Vi **holder konsesjonsverdien konstant** i de tre scenariene. Formuesskatten bør i prinsippet endres hvis framtidsutsiktene endres i positiv eller negativ retning, fordi det også vil endre konsesjonsverdien. Fordi vi ser på årseffekten av skattene, holder vi denne verdien konstant i disse eksemplene (men justerer for verdiendring som følge av grunnrenteskatt).

Forutsetningene om produksjonen er gjengitt i tabellen under, med utgangspunkt i et eksempel på en liten oppdretter (med 5 konsesjoner) i det vi har definert som et normalt år (salgsinntekt per kg på 52 kroner og produksjonskostnader per kg på 39 kroner, som tilsvarer gjennomsnittet for perioden 2016-2021 i 2021-kroner ifølge Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse).

Tabell 2-2: Forutsetninger om produksjonen. Eksempel gjengitt med utgangspunkt i en liten oppdretter (5 konsesjoner)

Antagelser produksjon	2022-regler	2023-forslag
Antall tillatelser	5	5
Tillatelsesstørrelse (MTB)	780	780
Tillatelsesproduktivitet (tonn produsert per tonn MTB)	1,5	1,5
Tillatelsesverdi (kr per tonn MTB)	220000	220000
Salgsinntekt, kr per kg	52	52
Produksjonskostnad, kr per kg (før ekstra arbeidsgiveravgift)	39	39
Lønnsandel av produksjonskostnad	7,5 %	7,5 %
andel av lønnskost som er lønn over 750000	8,9 %	8,9 %
Antatt eierandel	50 %	50 %
Verdireduksjon konsesjoner (pga. grunnrenteskatt)	-	30 %
Formuesverdi konsesjoner (mill. kroner)	429	300,3

2.3. Skatteeffekter i et normalt år

I dette delkapittelet presenterer vi skatteeffektene i det vi definerer som et normalt år. Forutsetningene som ligger til grunn for dette scenariet er produksjonskostnader på 39 kroner per kg og salgsinntekter på 52 kroner

³ Eierandelen vil i utgangspunktet ikke ha stor effekt på eiers skatt per inntektskrone i selskapet. Unntaket fra dette er at formuesskatten har et progressivt element i seg.

⁴ Bjerksund og Schjelderup (2021) peker riktignok på at aksjonærmodellen i det norske skattesystemet fører til at det er lønnsomt å holde kapitalen i selskapet heller enn å ta skattepliktig utbytte fortløpende og reinvestere på privat hånd. Dette vil i praksis føre til at den effektive utbytteskatten over tid er noe lavere. Denne effekten ser vi imidlertid bort fra i vår modell.

per kg. Dette tilsvarer gjennomsnittet for perioden 2016-2021 i 2021-kroner i henhold til Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse.

2.3.1. Liten oppdretter

Tabellen under gjengir det beregnede driftsresultatet og skatteutgifter på selskapsnivå for et lite oppdrettsselskap i et normalt år.

Tabell 2-3: Driftsresultat og skatteutgifter for lite oppdrettsselskap i et normalt år

Driftsresultat og skatt for selskapet (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Salgsinntekt	304,2	304,2
Produksjonskostnader (medregnet avgifter)	232,3	237,1
Resultat før skatt	71,9	67,1
Selskapsskatt	15,8	14,8
Grunnrenteskatt	-	-
Netto avgiftskostnader	3,2	8,1
Total skatt og avgift selskap	19,1	22,9
Resultat etter skatt og avgift	52,8	44,3
Resultatmargin etter skatt	17 %	15 %

Det minste oppdrettsselskapet vil i dette eksempelet ikke betale grunnrenteskatt, ettersom overskuddet er for lavt. Bunnfradraget er stort nok til at det ikke blir noen ekstra grunnrenteskatt. Merk likevel at avgiftsøkningen er relativt stor i dette eksempelet sammenlignet med det gode året (se delkapittel 2.4.1). Det er fordi de nye avgiftene, som er fradragbare i grunnrenteskatten, ikke lenger har en grunnrenteinntekt å trekkes fra. Den relative avgiftsøkningen for et lite selskap er med andre ord større i et dårligere år, hvor det ikke havner i grunnrenteskatteposisjon. Den totale skatteregningen går derfor opp for selskapet i dette eksempelet, på tross av at det ikke betales grunnrenteskatt.

For den lille oppdretteren betyr bunnfradraget på 60 millioner forholdsvis mye. Det fører til at grunnrenteskatten i dette eksempelet faller bort. Samlet sett innebærer likevel forslaget redusert overskudd for denne oppdretteren. Resultatmarginen etter skatt, altså andelen av salgsinntektene selskapet sitter igjen med som overskudd, faller fra 17 % til 15 %

Tabellen under gjengir eiers skattekostnader i dette eksempelet.

Tabell 2-4: Skattekostnader for eier av et lite oppdrettsselskap i et normalt år

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Eiers andel av selskapets skatt	9,5	11,4
Formuesskatt	4,7	3,4
Utbytteskatt	9,3	8,4
Eiers skatt	23,5	23,2
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	65 %	69 %

Tabellen viser at formuesskatten faller på tross av at skattesatsen er økt, fordi konsesjonsverdien er redusert av grunnrenteskatten. Utbytteskatten faller også på tross av økt sats for skatt på utbytte, fordi overskuddet og dermed utbyttet er lavere på grunn av grunnrenteskatten. Reduksjonen i formuesskatt og utbytteskatt domineres likevel av at selskapet må betale mer skatt på grunn av grunnrenteskatten.

I sum øker den effektive skattesatsen per inntektskrone, altså de samlede skattene og avgiftene som eier må betale fordelt på eiers andel av bedriftens resultat før skatt, med 8 prosentpoeng.

2.3.2. Mellomstor oppdretter

Tabellen under gjengir det beregnede driftsresultatet og skatteutgifter på selskapsnivå for et mellomstort oppdrettsselskap i et normalt år.

Tabell 2-5: Driftsresultat og skatteutgifter for et mellomstort oppdrettsselskap i et normalt år

Driftsresultat og skatt for selskapet (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Salgsinntekt	912,6	912,6
Produksjonskostnader (medregnet avgifter)	696,9	711,2
Resultat før skatt	215,7	201,4
Selskapsskatt	47,4	44,3
Grunnrenteskatt	-	61,6
Netto avgiftskostnader	9,7	3,6
Total skatt og avgift selskap	57,2	109,5
Resultat etter skatt og avgift	158,5	91,9
Resultatmargin etter skatt	17 %	10 %

Den mellomstore oppdretteren har et så stort overskudd at den havner i grunnrenteskatteposisjon med den nye skatten. Den mellomstore oppdretteren har et nominelt større overskudd enn den lille oppdretteren, og bunnfradraget er lavere enn grunnrenteinntekten som det beregnes skatt på. Selv om avgiftssatsene øker mye, motsvares en andel av denne avgiftsøkningen i lavere selskapsskatt (på grunn av redusert resultat). Desto viktigere er at produksjonsavgiften, den nye naturressursskatten og halvparten av markeds- og forskningsavgiften (FoU-delen) er fullt ut fradragførbare i grunnrenteskatten. Nettokostnaden av avgifter er derfor lavere. Dette motsvares nødvendigvis av en økt grunnrenteskatt, som øker mer enn denne avgiftsbeparelsen. Resultatmarginen etter skatt faller med 7 prosentpoeng. Dette er 5 prosentpoeng mer enn for den lille oppdretteren.

Tabellen under gjengir eiers skattekostnader i dette eksempelet.

Tabell 2-6: Skattekostnader for eier av et mellomstort oppdrettsselskap i et normalt år

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Eiers andel av selskapets skatt	28,6	54,7
Formuesskatt	14,1	10,3
Utbytteskatt	27,9	17,4
Eiers skatt	70,6	82,4
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	65 %	82 %

Eieren av det mellomstore oppdrettsselskapet får igjen en reduksjon i formues- og utbytteskatt, men selskapets skatt øker mye på grunn av grunnrenteskatten. Den effektive skattesatsen per inntektskrone for eiers andel av selskapet øker med 17 prosentpoeng, til 82 prosent.

2.3.3. Stor oppdretter

Tabellen under gjengir det beregnede driftsresultatet og skatteutgifter på selskapsnivå for et stort oppdrettsselskap i et normalt år.

Tabell 2-7: Driftsresultat og skatteutgifter for et stort oppdrettsselskap i et normalt år

Driftsresultat og skatt for selskapet (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Salgsinntekt	3 042,0	3 042,0
Produksjonskostnader (medregnet avgifter)	2 323,2	2 370,7
Resultat før skatt	718,8	671,3
Selskapsskatt	158,1	147,7
Grunnrenteskatt	-	278,0
Netto avgiftskostnader	32,5	11,9
Total skatt og avgift selskap	190,6	437,6
Resultat etter skatt og avgift	528,2	233,7
Resultatmargin etter skatt	17 %	8 %

I likhet med det mellomstore oppdrettsselskapet, blir betydningen av grunnrenteskatten forholdsvis stor. Den store oppdretteren har en relativt sett lavere fordel av bunnfradraget, som innebærer at bunnfradraget betyr mindre for det samlede skattetrykket. Bunnfradraget vil bare dekke omtrent 12 prosent av grunnrenteinntekten. Dermed faller selskapets resultatmargin etter skatt med 9 prosentpoeng, til 8 prosent.

Tabellen under gjengir eiers skattekostnader i dette eksempelet.

Tabell 2-8: Skattekostnader for eier av et stort oppdrettsselskap i et normalt år

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Eiers andel av selskapets skatt	95,3	218,8
Formuesskatt	47,2	34,5
Utbytteskatt	93,0	44,2
Eiers skatt	235,4	297,5
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	66 %	89 %

Den økte grunnrenteskatten fører til en betydelig økning i den effektive skattesatsen per inntektskrone. Denne satsen øker med 23 prosentpoeng. Økningen motvirkes av et fall i formues- og utbytteskatt.

2.4. Skatteeffekter i et godt år

I dette delkapittelet synliggjør vi skatteeffektene i det vi definerer som et godt år. Forutsetningene som ligger til grunn for dette scenariet er produksjonskostnader på 35 kroner per kg og salgsinntekter på 60 kroner per kg. Det tilsvarer en reduksjon i produksjonskostnadene på 10 prosent og en økning i salgsinntektene på 15 prosent fra det normale året.

2.4.1. Liten oppdretter

Tabellen under gjengir det beregnede driftsresultatet og skatteutgifter på selskapsnivå for et lite oppdrettsselskap i et godt år.

Tabell 2-9: Driftsresultat og skatteutgifter for lite oppdrettsselskap i et godt år

Driftsresultat og skatt for selskapet (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Salgsinntekt	351,0	351,0
Produksjonskostnader (medregnet avgifter)	209,2	213,9
Resultat før skatt	141,8	137,1
Selskapsskatt	31,2	30,2
Grunnrenteskatt	-	27,8
Netto avgiftskostnader	3,5	1,2
Total skatt og avgift selskap	34,7	59,1
Resultat etter skatt og avgift	107,1	77,9
Resultatmargin etter skatt	31 %	22 %

Det følger av forutsetningene for et godt år at salgsinntektene er høyere og produksjonskostnadene er lavere. Da blir også resultatet høyere. Sammenlignet med et normalt år, vil den lille oppdretteren nå havne i grunnrenteskatteposisjon, og denne må betale grunnrenteskatt. Dette gir en markant økning i det samlede skattetrykket. Selv om resultatmarginen er høyere enn i et normalt år (22 prosent mot 15 prosent i et normalt år), faller resultatmarginen med mer når vi sammenligner med 2022-reglene (9 prosentpoeng mot 2 prosentpoeng i et normalt år), nettopp fordi grunnrenteskatten tar en høyere andel av overskuddet.

Tabellen under gjengir eiers skattekostnader i dette eksempelet.

Tabell 2-10: Skattekostnader for eier av et lite oppdrettsselskap i et godt år

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Eiers andel av selskapets skatt	17,3	29,6
Formuesskatt	4,7	3,4
Utbytteskatt	18,9	14,7
Eiers skatt	40,9	47,7
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	58 %	70 %

For eier av det lille oppdrettsselskapet er historien lik som for selskapet. Den effektive skattesatsen går opp med over 20 prosent, 12 prosentpoeng, fordi grunnrenteskatten øker skatteregningen i større grad enn reduksjonen av formues- og utbytteskatt.

2.4.2. Mellomstor oppdretter

Tabellen under gjengir det beregnede driftsresultatet og skatteutgifter på selskapsnivå for et mellomstort oppdrettsselskap i et godt år.

Tabell 2-11: Driftsresultat og skatteutgifter for mellomstort oppdrettsselskap i et godt år

Driftsresultat og skatt for selskapet (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Salgsinntekt	1 053,0	1 053,0
Produksjonskostnader (medregnet avgifter)	627,6	641,8
Resultat før skatt	425,4	411,2
Selskapsskatt	93,6	90,5
Grunnrenteskatt	-	145,7
Netto avgiftskostnader	10,4	3,5
Total skatt og avgift selskap	104,0	239,7
Resultat etter skatt og avgift	321,4	171,4
Resultatmargin etter skatt	31 %	16 %

For den mellomstore oppdretteren blir resultatmarginen nær halvert, fra 31 til 16 prosent. Dette skyldes først og fremst den kraftige skatteøkningen som følger av grunnrenteskatten.

Tabellen under gjengir eiers skattekostnader i dette eksempelet.

Tabell 2-12: Skattekostnader for eier av et mellomstort oppdrettsselskap i et godt år

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Eiers andel av selskapets skatt	52,0	119,9
Formuesskatt	14,1	10,3
Utbytteskatt	56,6	32,4
Eiers skatt	122,7	162,6
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	58 %	79 %

Eiers effektive skattesats øker også betydelig, fra 58 prosent til 79 prosent.

2.4.3. Stor oppdretter

Tabellen under gjengir det beregnede driftsresultatet og skatteutgifter på selskapsnivå for et stort oppdrettsselskap i et godt år.

Tabell 2-13: Driftsresultat og skatteutgifter for et stort oppdrettsselskap i et godt år

Driftsresultat og skatt for selskapet (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Salgsinntekt	3 510,0	3 510,0
Produksjonskostnader (medregnet avgifter)	2 092,0	2 139,4
Resultat før skatt	1 418,0	1 370,6
Selskapsskatt	312,0	301,5
Grunnrenteskatt	-	558,5
Netto avgiftskostnader	34,7	11,8
Total skatt og avgift selskap	346,6	871,8
Resultat etter skatt og avgift	1 071,4	498,8
Resultatmargin etter skatt	31 %	14 %

For den store oppdretteren, som igjen drar relativt sett mindre nytte av bunnfradraget, går skatteregningen mye opp. I eksempelet øker den med over 500 millioner kroner, og gir en resultatmargin etter skatt på 14 prosent.

Tabell 2-14: Skattekostnader for eier av et stort oppdrettsselskap i et godt år

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Eiers andel av selskapets skatt	173,3	435,9
Formuesskatt	47,2	34,5
Utbytteskatt	188,6	94,3
Eiers skatt	409,0	564,7
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	58 %	82 %

2.5. Skatteeffekter i et dårligere år

I dette delkapittelet synliggjør vi skatteeffektene i det vi definerer som et dårligere år. Forutsetningene som ligger til grunn for dette scenariet er produksjonskostnader på 42 kroner per kg og salgsinntekter på 47 kroner per kg. Dette tilsvarer en reduksjon i salgsinntektene på omtrent 10 prosent og en økning i driftskostnadene på omtrent 8 prosent sammenlignet med et normalt år. Også det dårligere året er definert som et år med overskudd, ettersom driftsinntektene har vært positive i næringen samlet sett i lang tid.

2.5.1. Liten oppdretter

Tabellen under gjengir det beregnede driftsresultatet og skatteutgifter på selskapsnivå for et lite oppdrettsselskap i et dårligere år.

Tabell 2-15: Driftsresultat og skatteutgifter for lite oppdrettsselskap i et dårligere år

Driftsresultat og skatt for selskapet (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Salgsinntekt	275,0	275,0
Produksjonskostnader (medregnet avgifter)	249,7	254,5
Resultat før skatt	25,3	20,5
Selskapsskatt	5,6	4,5
Grunnrenteskatt	-	-
Netto avgiftskostnader	3,1	8,0
Total skatt og avgift selskap	8,7	12,5
Resultat etter skatt og avgift	16,6	7,9
Resultatmargin etter skatt	6 %	3 %

Det minste oppdrettsselskapet vil ikke heller i dette eksempelet betale grunnrenteskatt, ettersom overskuddet er for lavt. Bunnfradraget er stort nok til at det ikke blir noen ekstra grunnrenteskatt. Den totale skatteregningen går likevel opp for selskapet i dette eksempelet, på tross av at det ikke betales grunnrenteskatt, på grunn av økt avgiftsbyrde. Resultatmarginen etter skatt halveres, fra 6 til 3 prosent.

Tabellen under gjengir eiers skattekostnader i dette eksempelet.

Tabell 2-16: Skattekostnader for eier av et lite oppdrettsselskap i et dårligere år

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Eiers andel av selskaps skatt	4,3	6,3
Formuesskatt	4,7	3,4
Utbytteskatt	2,9	1,5
Eiers skatt	11,9	11,2
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	95 %	109 %

For eieren blir skatteregningen nominelt sett faktisk litt lavere gjennom en kombinasjon av redusert formuesskatt og utbytteskatt (som i de tidligere eksemplene) og et dårligere resultat som følge av relativt høye

avgiftskostnader. Fordi selskapet får lavere overskudd på grunn av avgiftene, øker den effektive skattesatsen per inntektskrone for eier med 12 prosentpoeng på tross av nominelt sett lavere skatte- og avgiftskostnader for eier. Den lønnsomhetsuavhengige formuesskatten blir relativt sett viktigere i et dårligere år, og avstanden mellom 2022- og 2023-forslaget blir dermed lavere enn i de andre scenariene.

I dette eksempelet ser vi faktisk at eiers effektive skattesats per inntektskrone er over 100 prosent. Da vil med andre ord hele eiers del av overskuddet gå til å betjene skatten i dette året, og eier må finne en annen finansieringskilde for å dekke det overskytende beløpet. Dette er fordi formuesskatten, som i mindre grad vil variere med lønnsomhet,⁵ i dette eksempelet vil utgjøre en forholdsvis stor del av resultatet i et dårligere år.

2.5.2. Mellomstor oppdretter

Tabellen under gjengir det beregnede driftsresultatet og skatteutgifter på selskapsnivå for et mellomstort oppdrettsselskap i et dårligere år.

Tabell 2-17: Driftsresultat og skatteutgifter for et mellomstort oppdrettsselskap i et dårligere år

Driftsresultat og skatt for selskapet (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Salgsinntekt	824,9	824,9
Produksjonskostnader (medregnet avgifter)	749,1	763,4
Resultat før skatt	75,8	61,5
Selskapsskatt	16,7	13,5
Grunnrenteskatt	-	5,5
Netto avgiftskostnader	9,3	17,7
Total skatt og avgift selskap	26,0	36,7
Resultat etter skatt og avgift	49,8	24,8
Resultatmargin etter skatt	6 %	3 %

I det dårligere året vil den mellomstore oppdretterens grunnrenteskatteskostnad være lavere. Grunnrenteskatten blir så lav at bare en andel av avgiftsøkningene (naturressursskatt, produksjonsavgift) kan fradragføres i grunnrenteskatten. I dette eksempelet blir grunnrenteskatten 5,5 millioner, og den resterende andelen av avgiftene som ikke har en grunnrenteskatt å trekkes fra blir i praksis en økt netto avgiftskostnad. Resultatmarginen etter skatt faller fra 6 til 3 prosent.

Tabellen under gjengir eiers skattekostnader i dette eksempelet.

⁵ All slik variasjon er antatt bort i disse regneeksemplene, fordi vi holder konsesjonsverdien konstant uavhengig av resultatet i et enkeltår.

Tabell 2-18: Skattekostnader for eier av et mellomstort oppdrettsselskap i et dårligere år

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Eiers andel av selskapets skatt	13,0	18,3
Formuesskatt	14,1	10,3
Utbytteskatt	8,8	4,7
Eiers skatt	35,9	33,4
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	95 %	109 %

Også eieren av det mellomstore oppdrettsselskapet vil i dette eksempelet ende opp med en effektiv skattesats per inntektskrone som overstiger eiers inntekter fra selskapet, på tross av at den nominelle skatten faktisk faller. Dette skyldes igjen blant annet et redusert resultat som følge av høyere avgifter.

2.5.3. Stor oppdretter

Tabellen under gjengir det beregnede driftsresultatet og skatteutgifter på selskapsnivå for et stort oppdrettsselskap i et dårligere år.

Tabell 2-19: Driftsresultat og skatteutgifter for et stort oppdrettsselskap i et dårligere år

Driftsresultat og skatt for selskapet (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Salgsinntekt	2 749,5	2 749,5
Produksjonskostnader (medregnet avgifter)	2 496,9	2 544,5
Resultat før skatt	252,6	205,0
Selskapsskatt	55,6	45,1
Grunnrenteskatt	-	91,1
Netto avgiftskostnader	31,1	12,0
Total skatt og avgift selskap	86,7	148,2
Resultat etter skatt og avgift	165,9	56,8
Resultatmargin etter skatt	6 %	2 %

Tabellen under gjengir eiers skattekostnader i dette eksempelet.

Tabell 2-20: Skattekostnader for eier av et stort oppdrettsselskap i et dårligere år

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag
Eiers andel av selskapets skatt	43,3	74,1
Formuesskatt	47,2	34,5
Utbytteskatt	29,2	10,7
Eiers skatt	119,7	119,3
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	95 %	116 %

2.6. Betydningen av skattens utslag på formuesskatten

Et viktig poeng for eiers beskatning er formuesskatten på konsesjonene i selskapet. Et sentralt spørsmål for eiers beskatning er derfor hvilken effekt grunnrenteskatten vil ha på formuesverdien av konsesjonene. Med en helt nøytral grunnrenteskatt, vil denne effekten i teorien tilsvare grunnrenteskattesatsen. Det er imidlertid argumenter som taler for at effekten vil være annerledes. Spesielt vil betydningen av bunnfradraget på konsesjonenes markedsverdi spille inn, ettersom en aktør med få konsesjoner vil kunne ha større nytte av hver konsesjon (fordi de minste aktørene ikke vil omfattes av grunnrenteskatten, selv i gode år), mens en større aktør vil betale grunnrenteskatt på det meste av overskuddet også etter bunnfradraget.

I dette delkapittelet synliggjør vi derfor variasjonen i beskatningen av eier avhengig av grunnrenteskattens effekt på formuesverdien av konsesjonene. Tabell 2-21 viser skattekostnader for en eier av mellomstort oppdrettsselskap med samme forutsetninger som i et normalt år, men med ulike forutsetninger om grunnrenteskattens utslag på formuesverdien av konsesjonene.

Tabell 2-21: Skattekostnader for eier av et mellomstort oppdrettsselskap vurdert for ulike forutsetninger om grunnrenteskattens effekt på formuesskatten

Skatt for eier (mill. kroner)	2022-regler	2023-forslag null effekt (0% fall)	2023-forslag – basis-anslag (30% fall)	2023-forslag – full effekt (40% fall)
Eiers andel av selskapets skatt	28,6	54,7	54,7	54,7
Formuesskatt	14,1	14,8	10,3	8,9
Utbytteskatt	27,9	17,4	17,4	17,4
Eiers skatt	70,6	86,9	82,4	81,0
Effektiv skattesats per inntektskrone, eiers andel	65 %	86 %	82 %	80 %

I tabellen er både eiers andel av selskapets skatt og utbytteskatten holdt konstante (sistnevnte fordi vi innenfor modellen har antatt at alt overskudd tas ut som utbytte). Det er formuesskattebeløpet som varierer.

Tabellens første kolonne viser skatten med 2022-reglene, hvor grunnrenteskatten ikke har fått effekt på markedsverdien av konsesjonene. Andre kolonne forutsetter null effekt fra grunnrenteskatten på formuesverdien. Tredje kolonne viser basisforslaget, hvor effekten på formuesverdien er 30 prosent. Siste kolonne viser effekten hvis skatteforslaget har full effekt på formuesverdien av konsesjoner. Andre kolonne er marginalt større enn første kolonne fordi det er foreslått en liten økning i formuesskattesatsen i 2023-budsjettet. Siste kolonne innebærer en vesentlig lavere formuesskatt, fordi konsesjonsverdien er redusert med mye.

Vi ser at formuesskatten varierer mye avhengig av hvilket utslag skatten har på formuesverdien av konsesjonene. Eiers effektive skattesats per inntektskrone varierer fra 80 til 86 prosent avhengig av grunnrenteskattens utslag på konsesjonsverdiene.

2.7. Oppsummering

Regneeksemplene i dette kapittelet viser at skatteforslaget i statsbudsjettet vil gi en betydelig økning i skatt for både oppdrettsselskap og eiere av oppdrettsselskap.

Andelsmessig er det de største selskapene som får størst økning. Dette følger av at grunnrenteskatten, som er det skatteforslaget som bidrar mest til skatteøkning, er innrettet med et bunnfradrag som gir en betydelig skattefordel for de mindre selskapene. Likevel vil også de mindre selskapene få en stor skatteøkning i scenariene vi har utarbeidet. Også i et år som går mindre godt, og de mindre selskapene ikke havner i grunnrenteskatteposisjon, vil de få en økt skatteregning fordi skatteforslaget innebærer en betydelig avgiftsøkning. Mange av disse avgiftene er fradragsførbare i grunnrenteskatten, men hvis det ikke er noen grunnrenteinntekt å skrive av skatten fra etter bunnfradraget vil avgiften bidra til et økt skattetrykk.

I det vi definerer som et normalt år, faller resultatmarginen etter skatt for en liten, mellomstor og stor oppdretter med henholdsvis 2, 7 og 9 prosentpoeng. I eksemplene øker den effektive skattesatsen per inntektskrone for eierne med 4, 17 og 23 prosentpoeng i et normalår. Også i et godt og i et mindre godt år vil forslaget føre til en betydelig økning i skattene for selskap og eier.

Endelig viser vi at grunnrenteskattens utslag på formuesverdien av konsesjonene kan gi stort utslag i skattenivået til eier. Dette er et argument for å bringe klarhet i hvordan skattemyndighetene vil vurdere formuesverdien av konsesjonene som følge av skatteforslaget.

3. Verdiskapings- og skattepotensial fra økt foredling av oppdrettsfisk

En forholdsvis høy andel av oppdrettsfisken i Norge eksporteres ubearbeidet eller med lav foredlingsgrad. Hvis mer fisk foredles i Norge, vil det nødvendigvis bli større verdiskapings- og skatteeffekter som kan knyttes til denne aktiviteten. Det er interessant å se hvor store disse effektene vil være, fordi det gir innsikt i den sektorspesifikke avkastningen man gir avkall på med en lavere foredlingsgrad.

Endring i etterspørsel fra en næring vil påvirke aktiviteten i andre næringer og dermed påvirke norsk sysselsetting og verdiskaping. Vi kvantifiserer disse effektene for økt grad av bearbeiding i norsk oppdrettsnæring ved hjelp av en ringvirkningsanalyse.

Hensikten med denne øvelsen er å se hvor store verdiskapings- og skatteeffekter man har fra den eksisterende foredlingsaktiviteten i Norge, og hvor stort dette kunne blitt med en høyere foredlingsgrad. Vi tar utgangspunkt i kjente innsikter om verdiskapings- og skatteeffekter i foredlingsleddet, og skalerer opp i tråd med økningen man ser for seg.

3.1. Hvor store ringvirkninger har dagens foredlingsaktivitet?

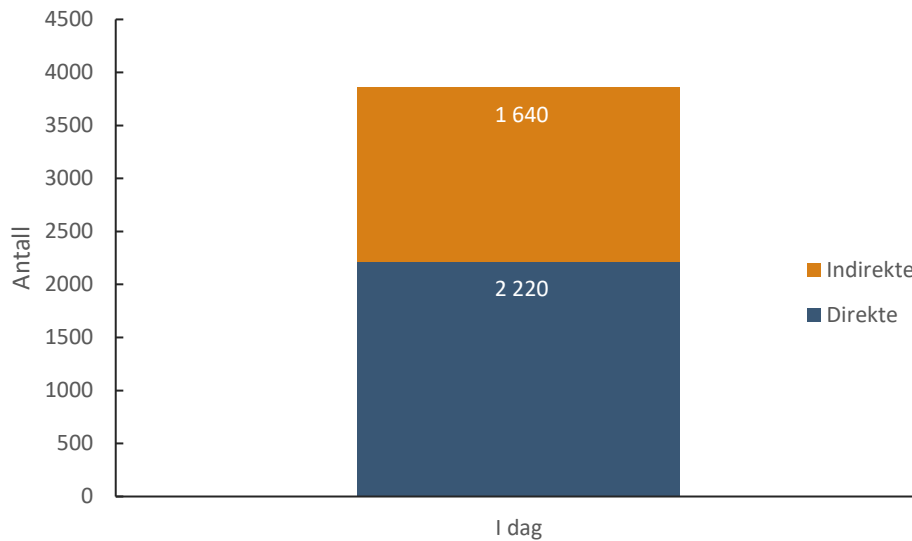
Ved å ta utgangspunkt i ringvirkningene til de tre Hofseth-bedriftene Syvde, Seafood Farmers og Hofseth Ålesund, kan vi skalere opp effektene og anslå ringvirkninger av dagens foredlingsaktivitet.⁶ Hofseth-fabrikkene står i dag for omtrent 15 prosent av all foredling av norsk fisk, og derfor skalerer vi opp de beregnede ringvirkningene med 1/0,15. Vi har da skilt ut den aktiviteten som kan knyttes spesifikt til akvakulturlleddet, så dette er altså ringvirkninger som utelukkende er knyttet til den økte foredlingsaktiviteten.⁷

Først viser vi **sysselsettingsevirkningene** av dagens foredlingsaktivitet. Sysselsetting er et annet ord for «folk i arbeid». Til sammen utgjør sysselsatte den samlede arbeidskraften i Norge og er landets viktigste økonomiske ressurs. Sysselsettingseffektene viser hvor mange arbeidsplasser som skapes i næringen vi ser på (de direkte virkningene), og hvor mange arbeidsplasser som understøttes i annet næringsliv som følge av aktiviteten i næringen (de indirekte virkningene). Figur 3-1 viser sysselsettingseffekten av dagens foredlingsaktivitet.

⁶ Ved å basere oss på regnskapstall fra Hofseths foredlingsbedrifter, skalerer vi opp nasjonale verdiskapings- og skatteeffekter. Vi antar dermed implisitt at Hofseths foredlingsbedrifter er representative for øvrige foredlingsbedrifter i Norge både de som eksisterer og de som vi «legger til» i neste delkapittel med hensyn til verdiskapings-, sysselsettings- og skatteeffekter.

⁷ Beregningsmetoden er redegjort for i vedlegg 3.

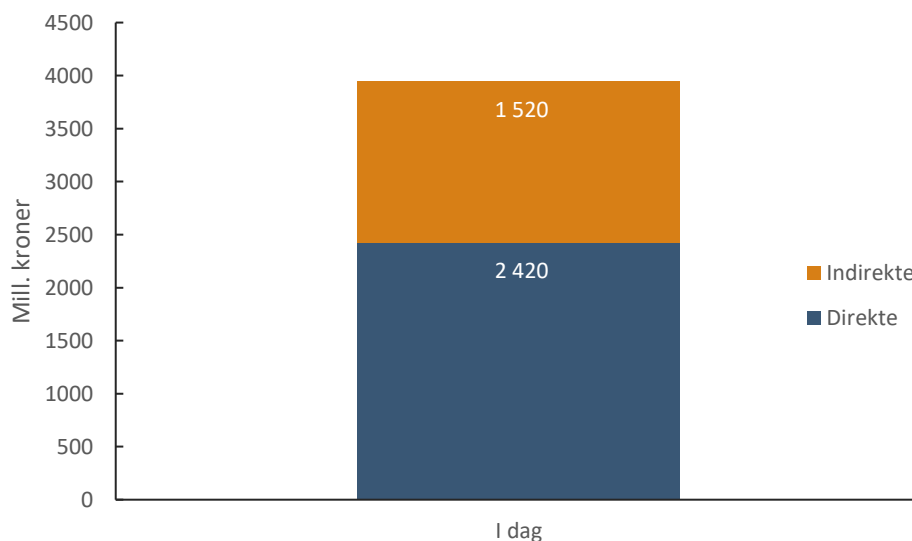
Figur 3-1: Sysselsettingseffekter av dagens foredlingsaktivitet.

Som vi ser av figuren, er det i overkant av 2200 sysselsatte direkte og 1600 indirekte basert på dagens foredlingsaktivitet. Samlet sett er **de totale sysselsettingseffektene like under 4000 sysselsatte**. Her er det viktig å presisere at vi ser bort fra ringvirkninger fra generisk slakteriaktivitet, som kommer i tillegg til det vi anslår her. Det er ringvirkningene fra foredlingsfabrikker som bearbeider fisken som vi fanger opp i denne figuren.

Vi ser deretter på de såkalte **verdiskapingseffektene** av dagens foredlingsaktivitet. Verdiskaping er et mål på hva som skapes i en bedrift, region eller et land. Verdiskaping er summen av bedriftens lønnskostnader og bedriftens driftsresultat, korrigert for kapitalslit og nedskrivning. Med andre ord, summen av bedriftens avkastning som går til henholdsvis arbeidstakere (lønn), kapitaleiere (overskudd), kreditorer (renter) og stat og kommune (skatt). Dette er også kjent som bruttoprodukt eller BNP. Verdiskaping er en av de mest sentrale samfunnsøkonomiske størrelser, fordi det er den som legger grunnlag for velferd gjennom forbruk og skatter. Figuren under viser verdiskapingen av dagens foredlingsaktivitet

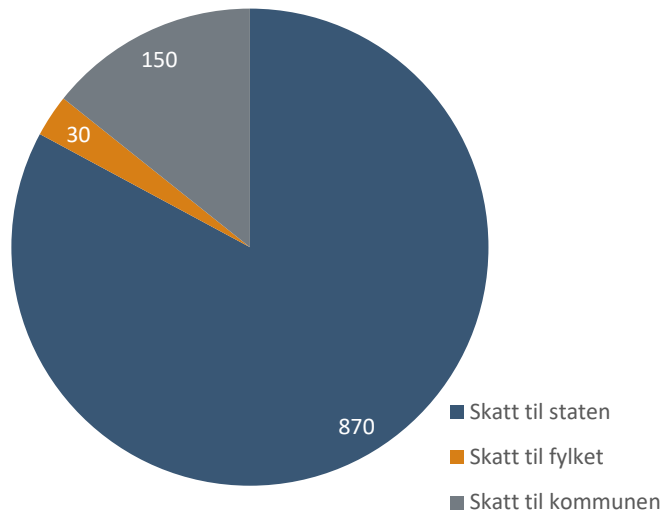
Figur 3-2: Verdiskapingseffekter av dagens foredlingsaktivitet

Figuren viser at dagens foredlingsaktivitet gir direkte verdiskapingseffekter i størrelsesorden 2,4 milliarder kroner. På toppen av dette kommer indirekte verdiskaping i annet næringsliv på omtrent 1,5 milliarder. Samlet sett gir dagens foredlingsaktivitet dermed verdiskapingseffekter på **tett oppunder 4 milliarder kroner**.

Endelig ser vi på skatteeffektene av dagens foredlingsaktivitet. Dette er vist i Figur 3-3.

Figur 3-3: Skatteeffekter i mill. kroner av dagens foredlingsaktivitet (med ringvirkninger)

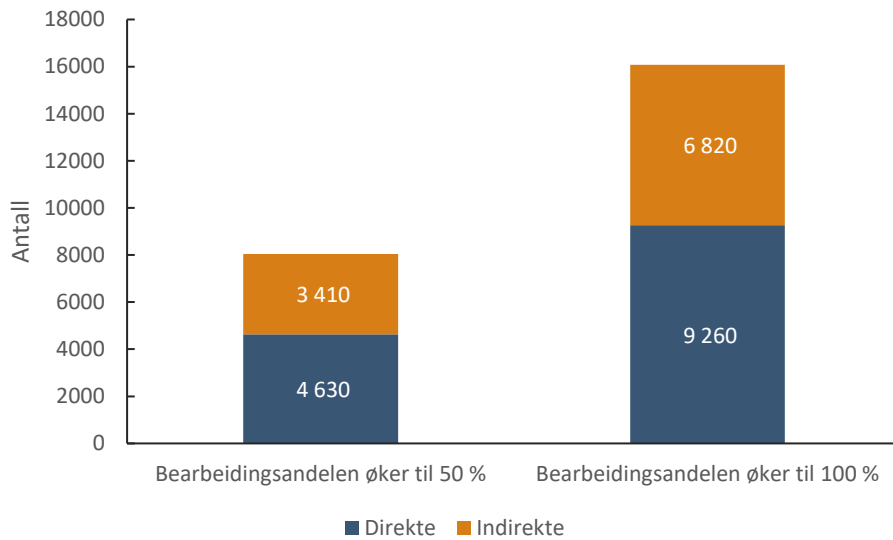
Figuren viser at de samlede skatteeffektene av dagens foredlingsaktivitet, medregnet ringvirkninger, er i overkant av 1 milliard kroner. 870 millioner kroner tilfaller staten, mens 150 og 30 millioner tilfaller henholdsvis kommunene og fylkene bedriftene holder til i.

3.2. Hvor store blir ringvirkningene dersom mer fisk foredles?

I dag er det bare en mindre andel av norsk oppdrettsfisk som foredles. Det foreligger ingen offisiell statistikk, men ved hjelp av statistikk fra Fiskeridirektoratet og Norges Sjømatråd kan man anslå at omtrent 75 prosent av all oppdrettsfisk som ble produsert i Norge eksporteres ubearbeidet. Andelen bearbeidet fisk har vært svakt økende siden 2010, fra omtrent 19 til 25 prosent i 2021. Da regner vi alt annet enn hel fisk som bearbeidet.

Ved å ta utgangspunkt i resultatene fra forrige delkapittel, men oppskalere effektene med utgangspunkt i en tenkt bearbeidingsgrad, kan vi anslå de sektorspesifikke ringvirkningene av å øke bearbeidingsandelen innen foredling av norsk oppdrettsfisk. Figur 3-4 viser de beregnede sysselsettingseffektene dersom bearbeidingsandelen av norsk oppdrettsfisk øker til henholdsvis 50 og 100 prosent.

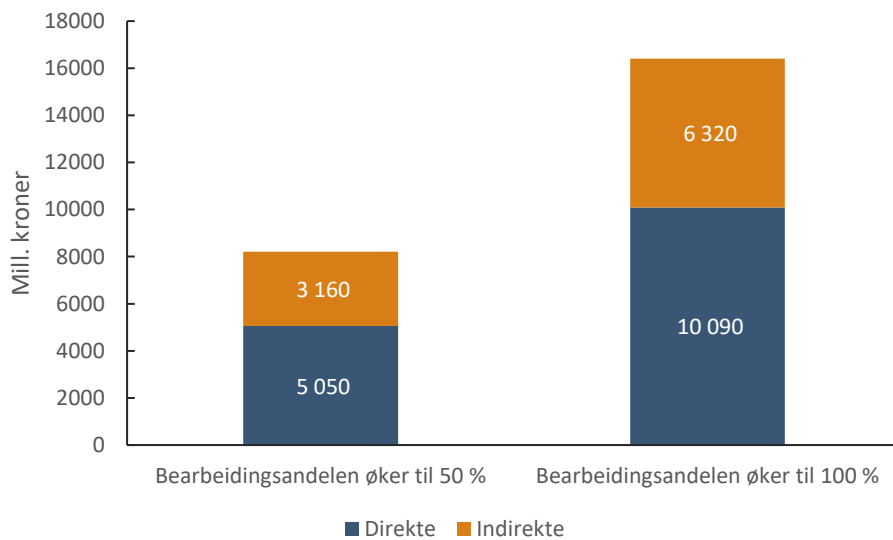
Figur 3-4: Sysselsettingseffekter av økt bearbeidingsandel

Figuren viser at den samlede sysselsettingen som kan knyttes til bearbeiding dersom bearbeidingsandelen er 50 og 100 prosent er på henholdsvis 8000 og 16 000 sysselsatte. Dette korresponderer til en økning på henholdsvis 4000 og 12 000 sysselsatte fra dagens nivå.

Også verdiskapingseffektene fra foredlingsaktivitet kan øke betydelig dersom bearbeidingsandelen øker. Figur 3-5 viser verdiskapingseffektene dersom bearbeidingsandelen av norsk oppdrettsfisk øker til henholdsvis 50 og 100 prosent.

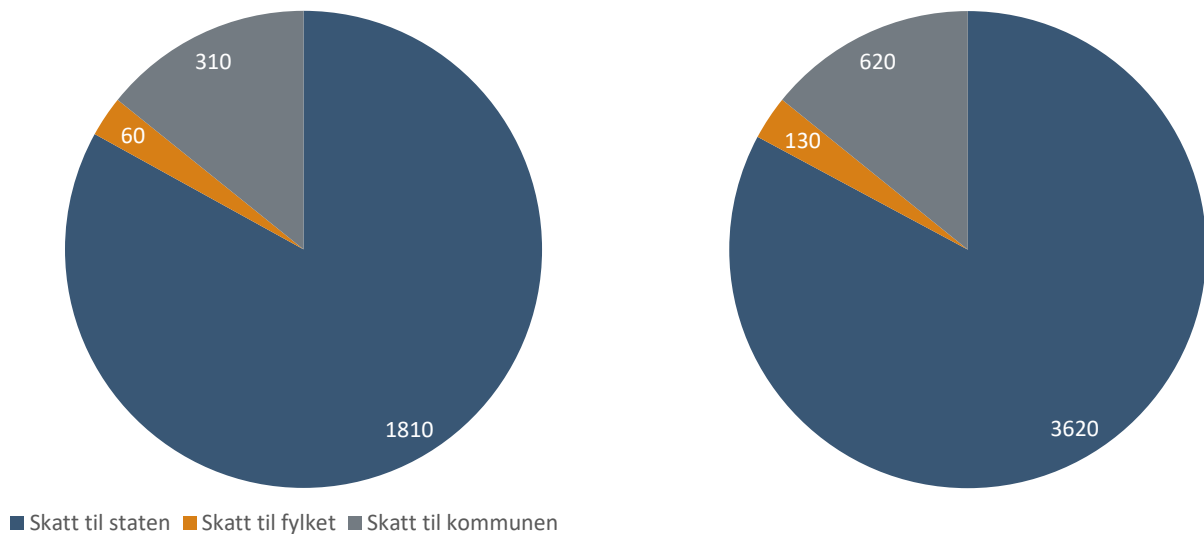
Figur 3-5: Verdiskapingseffekter av økt bearbeidingsandel

Figuren viser at verdiskapingseffektene med bearbeidingsandel på 50 og 100 prosent er på henholdsvis 8,2 og 16,4 milliarder kroner. Dette tilsvarer en økning på henholdsvis 4,2 og 12,4 milliarder kroner sammenlignet med dagens situasjon.

Til slutt ser vi igjen på skatteeffektene ved en økt bearbeidingsandel. Dette er vist i Figur 3-6.

Figur 3-6: Skatteeffekter ved økt bearbeidingsandel. 50 (venstre panel) og 100 prosent (høyre panel) bearbeidingsandel.

Figuren viser at vi anslår at de samlede skatteinntektene fra bearbeidning av laks, medregnet ringvirkninger, øker til henholdsvis 2,2 og 4,4 milliarder kroner hvis bearbeidingsandelen øker til 50 eller 100 prosent. Dette tilsvarer en økning i skatteinntekter fra bearbeidingsrelatert aktivitet på henholdsvis 1,2 og 1,4 milliarder kroner.

3.3. Viktige forhold om ringvirkningsmodellen

Når man jobber med ringvirkninger er det flere forhold som er viktig å huske på. To av disse blir belyst her. Den første er knyttet til bruttoeffekter og den andre er knyttet til den alternative anvendelsen av ressursene.

Ringvirkningsmodeller er bruttomodeller. Dette innebærer at de beregner de totale bruttoeffektene uten å ta innover seg kostnadsbilde eller andre samfunnsøkonomiske størrelser. Dette betyr at modellen sier at dersom bearbeidingsgraden øker til 50 prosent ville det legge grunnlag for 8000 sysselsatte og 8,2 milliarder i verdiskaping. Den tar ikke innover seg om dette er nye årsverk. Dersom dette kun er en forflytting av årsverk fra én næring til en annen, vil det ikke bety noe for *real*økonomien. Det samme argumentet gjelder for en bearbeidingsandel som øker til 100 prosent.

Ringvirkningsmodeller tar heller ikke innover seg den alternative anvendelsen av arbeidskraften som brukes til å foredle fisken. Dette betyr at ringvirkningene som følger av å foredle fisken kunne vært anvendt et annet sted i økonomien. Det er eksempelvis grunn til å tro at mye av arbeidskraften må forflyttes fra andre deler av økonomien, men vi sier ikke noe om hvor denne kommer fra.

4. Inntekts- og verdiskapingspotensial fra en miljøteknologiordning

Fra et samfunnsøkonomisk perspektiv er det en mangel at dagens oppdrettsreguleringer ikke har tilgang på en konsesjonsordning for teknologier med lavere miljømessig belastning enn konvensjonelt sjøbasert oppdrett. (Grønvik og Grünfeld, 2021). Oppdrettsnæringen er en produktiv næring, men veksten er enkelt sagt begrenset av miljøhensyn. Det er sterke argumenter for at en fornuftig innrettet miljøteknologiordning kan realisere økt verdiskaping, samtidig som det legges til rette for redusert samlet miljøbelastning fra oppdrettsnæringen.

Utover at en slik ordning vil kunne realisere betydelige verdiskapingseffekter på en miljømessig bærekraftig måte (vekst med økt verdiskaping uten vesentlig økning i miljøbelastningen), vil ordningen også gi skatteinntekter. I dette kapittelet anslår vi hvor store verdiskapings- og skatteinntektene fra en slik ordning vil kunne være.

4.1. Modellen

For å beregne inntekts- og verdiskapingspotensialet fra en miljøteknologiordning, har vi bygd en modell som tar utgangspunkt i produksjonen på en vanlig lokalitet med bruk av tre kommersielle konsesjoner og regner ut verdiskapings- og skatteeffekter fra en slik syklus. Deretter gjør vi tilsvarende beregninger for hvor en produksjonssyklus som bygger på bruk av teknologi som tilfredsstillere miljøteknologiordningens krav. Dette er teknologi som er dyrere å investere i og (i basisscenarioet) å drifte, men som har lenger varighet enn konvensjonelle anlegg og høyere produktivitet. Forutsetningene i basisscenarioet er gjengitt i tabellen under. Forutsetningene bygger i relativt stor grad på opplysninger fra oppdragsgiver.

Tabell 4-1: Forutsetninger for beregningene - basisscenario

Forutsetninger	Konvensjonelt anlegg	Miljøteknologi	Kommentar
Anleggskostnad (mill. kr)	65	525	Bygger på forutsetninger om henholdsvis 10 og 5 produksjonseenheter per produksjonssyklus. Kostnadsanslagene bygger på opplysninger fra oppdragsgiver.
Anleggets levetid	10	20	Bygger på opplysninger fra oppdragsgiver
Andel lønnskostnad	7,5 %	5,6 %	Tilsvarende snittet i Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse 2008-2020 for konvensjonelt anlegg. For miljøteknologien justerer vi ned lønnskostnadene basert på produktivitetsfaktoren for MTB.
Arbeidsgiveravgift	8 %	8 %	Vektet basert på snitt av arbeidsgiveravgift i havbrukskommunene. Brukes til å beregne lønnsandelen av produksjonskostnaden, som regnes som verdiskaping.
Salgsinntekt (kr per kg)	52	52	Tilsvarende snittet for 2016-2021 i Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse i 2021-kroner
Driftskostnad (kr per kg)	39	41	Tilsvarende snittet for 2016-2021 i Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse i 2021-kroner for konvensjonelt anlegg. Skjønsmessig økning på 2 kroner per kg for miljøteknologien.
MTB i drift	2340	2340	Tilsvarende tre alminnelige konsesjoner.
Produktivitetsfaktor MTB	1,5	2,0	Tallet for miljøteknologi bygger på opplysninger fra oppdragsgiver.
Årlig produksjon per lokalitet (tonn fisk)	3510	4680	Tallet følger av de øvrige forutsetningene.
Konverteringspris		25 mill. kr	Pris per 780 tonn MTB.

I neste delkapittel viser vi ordningens verdiskapings- og skatteeffekter basert på flere ulike scenarier. Vi viser både effekten for nullalternativet (ingen konvertering, alminnelig produksjon) og et konverteringsalternativ uten vekst, som referanse. Vi viser også effekten av en konvertering med tre forskjellige konverteringssatser; 50, 100 og 200 prosent. Vi viser først et basisscenario, før vi justerer på forutsetningene om investeringskostnader, driftskostnader, salgsinntekter og produktivitetseffekter. Miljøteknologien vil ha effekter på både utslipp, fiskehelse og fiskevelferd. Vi presiserer at vi ikke vurderer miljøvirkninger eller fiskehelse- og fiskevelferdsvirkninger av tiltaket.

I denne modellen regner vi effekter med utgangspunkt i en forholdsvis dyr lukket teknologi som det er grunn til å tro at vil ha god ytelse med hensyn til miljøeffekter. Dette er fordi det er et helt lukket anlegg med nærmest full kontroll på vannmiljø og med god mulighet for filtrering av vanninntak og -uttak samt oppsamling av slam og fôrrester. Det finnes andre typer lukkede løsninger, såkalte semi-lukkede anlegg, som ikke har samme ytelse langs disse dimensjonene, men som til gjengjeld er billigere. I notatet *Kostnaden av lukket oppdrettsteknologi* (Menon, 2022) ble kostnadseffektiviteten av slike løsninger vurdert. I delkapittel 5.3 vurderer vi effekten av virkemiddelet om man legger denne teknologien til grunn og sammenligner med basismodellen vi har definert her.

4.2. Verdiskapings- og skatteeffekter

Med utgangspunkt i forutsetningene om teknologikostnader og -produktivitet redegjort for i forrige delkapittel, kan vi synliggjøre endringer i verdiskaping og skatteinntekter før og etter konvertering til en miljøteknologitillatelse. Vi anslår effekter fra ordningen med tre ulike konverteringsfaktorer på henholdsvis 50 % (2:3), 100 % (1:2) og 200 % (1:3). Dette innebærer at tillatelsene vokser proporsjonalt med de angitte satsene. Vi forutsetter at produksjonen og investeringskostnadene øker proporsjonalt med vekstsatsen.

Vi anslår først effektene i basisscenario, før vi anslår effektene med variasjon i investeringskostnader, driftskostnader og markedspris på laks i de etterfølgende delkapitlene.

4.2.1. Basisscenario

I basisscenarioet viser vi verdiskapings- og skatteeffektene gitt de forutsetningene vi har redegjort for i forrige delkapittel.

Tabell 4-2: Verdiskapingseffekter med ulike konverteringssatser - basisscenario

	Konvensjonelt anlegg	Faktor 0%	Faktor 50 %	Faktor 100 %	Faktor 200 %
Driftsresultat	45,0	25,2	37,8	50,5	75,7
Lønnskostnader	10,3	10,8	16,2	21,6	32,4
Verdiskaping	55,2	36,0	54,0	72,0	108,1

I basis-eksempelet er den årlige verdiskapingen fra produksjonssyklusen på 55 millioner kroner. Det tilsvarer en verdiskaping på omtrent 15 kroner per produsert kilo fisk.

Med miljøteknologien, men uten en konverteringsfaktor, får vi reduksjon i verdiskapingen sammenlignet med konvensjonell produksjon. Det er fordi anleggsteknologien er dyrere. Uten vekst blir kostnadene for store å bære, og det er mer lønnsomt å opprettholde vanlig produksjon. I det vi åpner opp for vekst, blir imidlertid verdiskapingen raskt positiv. I det man åpner opp for konvertering med 50 prosent vekst, får vi en betydelig økning i verdiskapingen, cirka 18 millioner kroner sammenlignet med eksempelet uten vekstfaktor. Selv om overskuddet per produsert tonn vil være noe lavere, gir veksten likevel verdiskaping omtrent på nivå med det konvensjonelle anlegget. Med en vekstfaktor på 100 og 200 prosent, blir både resultat og verdiskaping høyere med miljøteknologien.

I tabellen under synliggjør vi inntektseffekter fra forslaget. Vi regner kun inn effekten av selskapsskatt samt konverteringsinntekter.⁸

Tabell 4-3: Skatte- og konverteringsinntekter - basisscenario

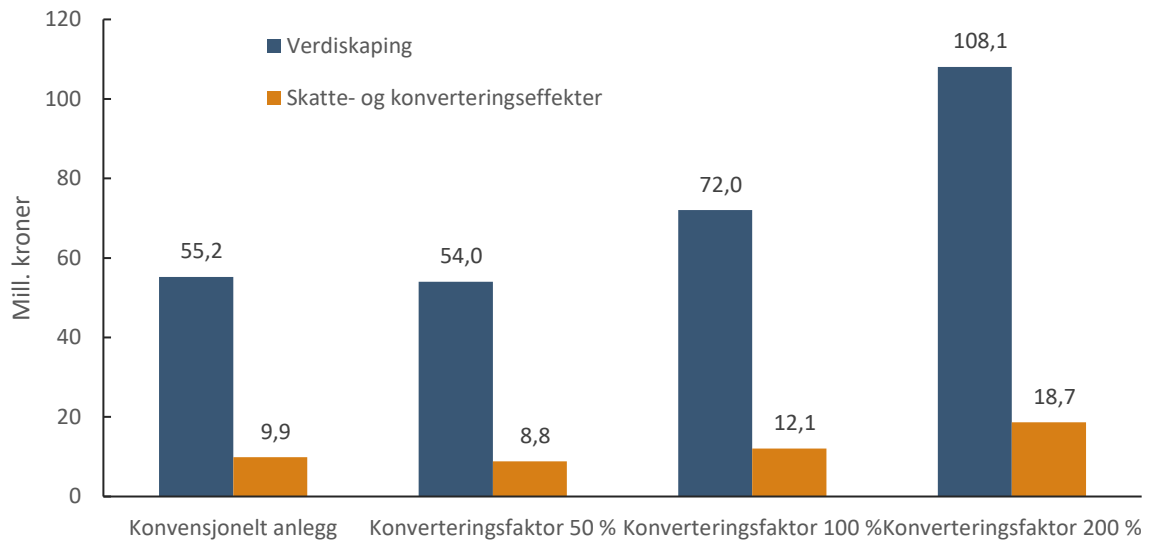
	Konvensjonelt anlegg	Faktor 0%	Faktor 50 %	Faktor 100 %	Faktor 200 %
Selskapsskatteinntekter	9,9	5,6	8,3	11,1	16,7
Årlige konverteringsinntekter	-	-	0,5	1,0	2,0
Samlede skatte- og konverteringsinntekter	9,9	5,6	8,8	12,1	18,7

Som det kommer fram av tabellen, vil skatteinntektene være positive i alle scenariene. Skatteinntektene følger driftsresultatet. Gitt et høyere overskudd, blir det også høyere skatteinntekter. På toppen av dette kommer eventuelle konverteringsinntekter, som vi har periodisert årlig ved bruk av en diskonteringsrente på fire prosent.

Effektene av basisscenarioet er oppsummert i Figur 4-1.

⁸ Vi regner ikke inn inntekter fra en eventuell grunnrenteskatt. Dette fordi det, slik vi ser det, er et åpent spørsmål om en eventuell ordning med miljøteknologitillatelse skal omfattes av grunnrenteskatt.

Figur 4-1: Verdiskapings- og skatteeffekter av en konverteringsordning - basisscenario

Vi anslår at en konverteringsordning med 100 prosent vekst kan gi drøyt 72 millioner kroner i verdiskaping per produksjonssyklus. Det er en økning i underkant av 20 millioner sammenlignet med en vanlig utnyttelse av konsesjonene. Vi legger også til grunn at det skal betales 25 millioner kroner per 780 tonn konverterte MTB, og periodiserer denne inntekten årlig. Skatte- og konverteringsinntektene kan da øke med anslagsvis 2 millioner kroner. Øker man konverteringsfaktoren, øker altså verdiskapingspotensialet.

4.2.2. Lavere investeringskostnader for miljøteknologi

I det følgende viser vi skatte- og verdiskapingseffekter dersom investeringskostnadene til miljøteknologien reduseres med 25 prosent. Tabellen under angir driftsresultat og verdiskaping.

Tabell 4-4: Verdiskapingseffekter med ulike konverteringssatser – reduserte investeringskostnader

	Konvensjonelt anlegg	Faktor 0%	Faktor 50 %	Faktor 100 %	Faktor 200 %
Driftsresultat	45,0	31,8	47,7	63,6	95,4
Lønnskostnader	10,3	10,8	16,2	21,6	32,4
Verdiskaping	55,2	42,6	63,9	85,2	127,8

Reduserte teknologikostnader gir et høyere driftsresultat. Dette innebærer i neste rekke høyere verdiskaping. Økningen i verdiskaping vis-a-vis basisscenarioet er på omtrent 18 prosent. Det vil være en nominell økning i resultat og verdiskaping med en konverteringsfaktor på 50 prosent.

Tabell 4-5: Skatte- og konverteringsinntekter – reduserte investeringskostnader

	Konvensjonelt anlegg	Faktor 0%	Faktor 50 %	Faktor 100 %	Faktor 200 %
Selskapsskatteinntekter	9,9	7,0	10,5	14,0	21,0
Årlige konverteringsinntekter	-	-	0,5	1,0	2,0
Samlede skatte- og konverteringsinntekter	9,9	7,0	11,0	15,0	23,0

Med høyere driftsresultat, øker også skatteinntektene. I dette eksempelet øker skatteinntektene med omtrent 25 prosent sammenlignet med basisscenarioet.

4.2.3. Lavere driftskostnader på miljøteknologi

I det følgende viser vi skatte- og verdiskapingeffekter dersom driftskostnadene med miljøteknologien reduseres med 10 prosent, til 37 kroner per kg.

Tabell 4-6: Verdiskapingeffekter med ulike konverteringssatser – reduserte driftskostnader

	Konvensjonelt anlegg	Faktor 0%	Faktor 50 %	Faktor 100 %	Faktor 200 %
Driftsresultat	45,0	44,4	66,6	88,8	133,3
Lønnskostnader	10,3	9,7	14,6	19,4	29,1
Verdiskaping	55,2	54,1	81,2	108,3	162,4

Reduserte driftskostnader oversettes til høyere verdiskaping, ettersom overskuddet blir høyere. Lønnskostnadene (og derigjennom verdiskaping som lønnskostnader) går noe ned, fordi deler av kostnadsreduksjonen antas å komme i form av økt arbeidskraftsproduktivitet. Den samlede effekten på verdiskaping er likevel klart positiv sammenlignet med basialternativet. Økningen sammenlignet med basisscenariet er på hele 50 prosent.

Tabell 4-7: Skatte- og konverteringsinntekter – reduserte driftskostnader

	Konvensjonelt anlegg	Faktor 0%	Faktor 50 %	Faktor 100 %	Faktor 200 %
Selskapsskatteinntekter	9,9	9,8	14,7	19,5	29,3
Årlige konverteringsinntekter	-	-	0,5	1,0	2,0
Samlede skatte- og konverteringsinntekter	9,9	9,8	15,2	20,5	31,3

Høyere overskudd oversettes til økte skatteinntekter. Uten konverteringsvekst vil det fortsatt ikke være lønnsomt med miljøteknologi, men gitt en vekstfaktor på 70 prosent øker skatte- og konverteringsinntektene med mer enn 10 millioner kroner sammenlignet med det konvensjonelle anlegget.

4.2.4. Høyere salgspriser på laks

I det følgende viser vi skatte- og verdiskapingseffekter dersom salgsprisen på laks øker med 8 prosent, til 56 kroner per kg.

Tabell 4-8: Verdiskapingseffekter med ulike konverteringssatser – økt salgpris

	Konvensjonelt anlegg	Faktor 0%	Faktor 50 %	Faktor 100 %	Faktor 200 %
Driftsresultat	59,6	44,7	67,0	89,4	134,1
Lønnskostnader	10,3	10,8	16,2	21,6	32,4
Verdiskaping	69,8	55,5	83,2	111,0	166,5

En økt salgpris slår direkte inn på driftsresultatet, også for et konvensjonelt anlegg. Den nominelle økningen er imidlertid større i konverteringsalternativene, nettopp fordi den økte produksjonen gir et samlet sett større overskudd. Lønnskostnadene er uendret sammenlignet med basisscenarioet.

Tabell 4-9: Skatte- og konverteringsinntekter – økt salgpris

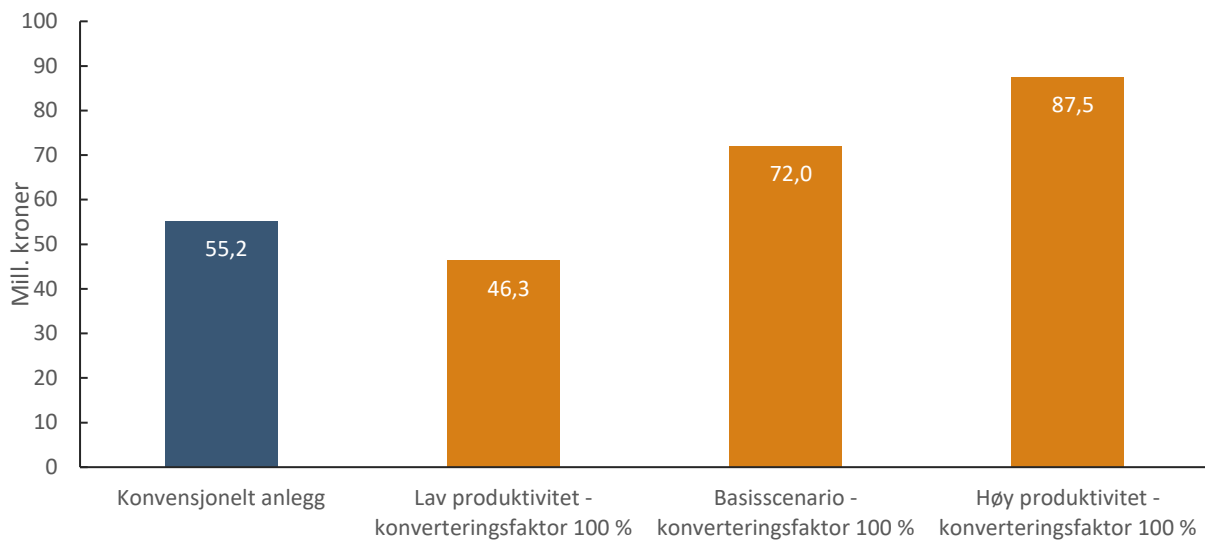
	Konvensjonelt anlegg	Faktor 0%	Faktor 50 %	Faktor 100 %	Faktor 200 %
Selskapsskatteinntekter	13,1	9,8	14,8	19,7	29,5
Årlige konverteringsinntekter	-	-	0,5	1,0	2,0
Samlede skatte- og konverteringsinntekter	13,1	9,8	15,3	20,7	31,5

Vi ser at det økte overskuddet gir økte skatteinntekter. En 8 prosent økning i salgsprisen gir en økning i skatteinntekter på 32 prosent for konvensjonelle anlegg sammenlignet med basisscenarioet. For konverteringsscenarioene øker imidlertid skatteinntektene med nesten 80 prosent, ettersom det er mer fisk å produsere som igjen gir en større relativ verdiskapingsvekst.

4.2.5. Endret produktivetsfaktor ved produksjon i lukket anlegg

I basisscenarioet har vi lagt til grunn at produksjonen per lokalitet tilsvarer 2 tonn fisk per tonn MTB for den lukkede teknologien og 1,5 tonn for vanlige konsesjoner. Det er imidlertid usikkerhet om dette tallet, og det kan tenkes å bli både høyere og lavere. I figuren under illustrerer vi effekten på verdiskaping av om denne produktivetsfaktoren er lik vanlige konsesjoner (1,5) eller noe høyere enn i basisscenarioet (2,3).

Figur 4-2: Verdiskaping med ulik produktivetsfaktor for lukkede anlegg

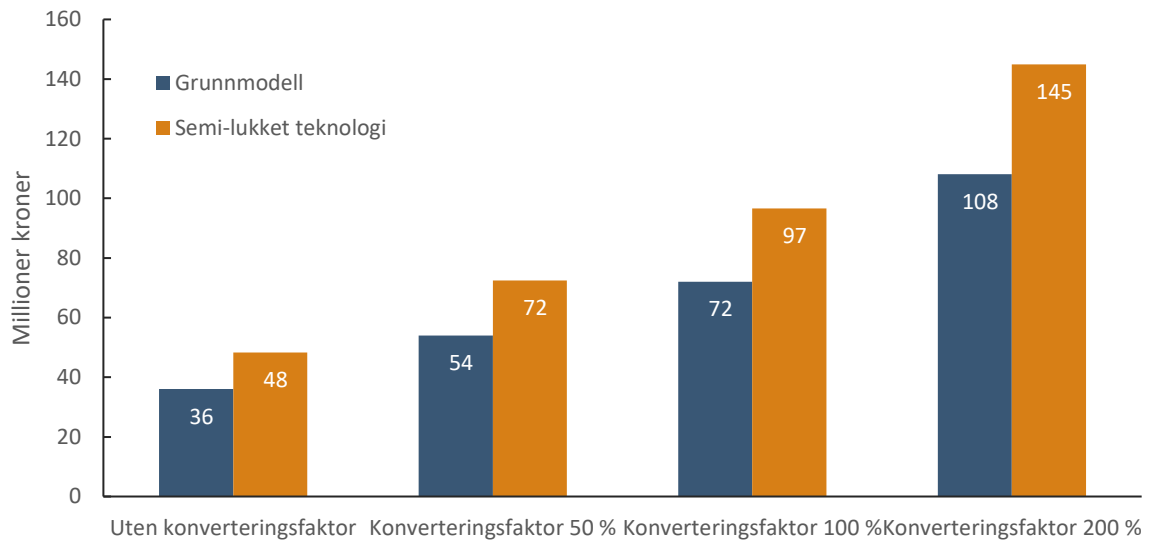
Figuren viser at verdiskapingen påvirkes av hvor høy produktivitet man har med de lukkede anleggene. I dette eksempelet, med en konverteringsfaktor på 100 prosent, varierer verdiskapingen fra 46 millioner kroner til 88 millioner kroner, avhengig av om produktivetsfaktoren er som i vanlige anlegg eller vesentlig høyere.

4.3. Sammenligning med andre lukkede løsninger

I hovedmodellen regner vi effekter med utgangspunkt i en forholdsvis dyr lukket teknologi som det er grunn til å tro at vil ha god ytelse med hensyn til miljøeffekter. I notatet *Kostnaden av lukket oppdrettsteknologi* (Menon, 2022) ble kostnadseffektiviteten av såkalte semi-lukkede løsninger vurdert. Disse er billigere, men har sannsynligvis lavere ytelse med hensyn til miljøeffekter. Her vurderer vi effekten av virkemiddelet om man legger denne teknologien til grunn og sammenligner med resultatene fra hovedmodellen i forrige delkapittel.

I notatet ble drifts- og investeringskostnadene omregnet til kostnader per kilo for ulike typer semi-lukkede anlegg. Det ble anslått at de vurderte semi-lukkede løsninger i snitt hadde et kostnadspåslag mellom 1-12 prosent over konvensjonell produksjonsteknologi. Vi legger her til grunn at teknologien medfører et kostnadspåslag på 6 prosent per produsert kilo, og holder forutsetninger om antall konsesjoner i drift konstant. Figur 4-3 viser verdiskapingseffektene av den semi-lukkede teknologien sammenlignet med grunnmodellen.

Figur 4-3: Sammenligning av verdiskapingseffekter med grunnmodell og semi-lukket teknologi

Av figuren ser vi at det vil være noe større verdiskapingseffekter med den semi-lukkede teknologien enn det vi har anslått med den lukkede teknologien i grunnmodellen. Dette kommer av at den semi-lukkede teknologien i sum er noe mer kostnadseffektiv enn forutsetningene som ligger til grunn. Det er imidlertid viktig å ha med seg at det også vil være forskjeller i ytelse med hensyn til miljøeffekter med de ulike løsningene.

4.4. Oppsummering

Basert på forutsetningene i beregningene, er det betydelige verdiskapings- og skatteeffekter å hente inn ved å åpne opp for en konverteringsløsning. Det er muligheten for vekst som driver disse positive resultatene. Salgsinntektene for laks er så høye at de likevel kan bære kostnadsøkninger dersom man får en tilstrekkelig stor vekst.

Våre utregninger antyder at både verdiskapingen og skatteinntektene vil øke med en konverteringsfaktor på 50 prosent, men effektene vil bli enda sterkere med en høyere konverteringssats. Effekten er følsom på forutsetninger om investerings- og driftskostnader, men gitt en konverteringsfaktor på 50 prosent eller mer vil resultatet være økt verdiskaping for forholdsvis store utslag i teknologikostnader, salgsinntekter og produktivitet i form av variable driftskostnader.

Her er det viktig å påpeke at hvis ordningen skal gi et sterkere insentiv, bør også gevinsten av å konvertere være større. Dette kan oppnås ved å benytte en høyere konverteringsfaktor. Hvis hensikten med ordningen er å få flest mulig til å velge mer miljøvennlige driftsformer, vil et sterkere insentiv føre til flere konverteringer. I starten vil dette kreve at produsentene tar i bruk kostbar teknologi som også har driftsmessig usikkerhet knyttet til seg, noe som igjen skaper fare for at veksten blir reversert. En mulig løsning er at man også her forsøker seg med et raust virkemiddel i starten som kan justeres ned dersom mange velger å benytte seg av ordningen. En slik utvikling vil reflektere at den nødvendige teknologien blir mer kostnadseffektiv og at det nødvendige subsidiet kan begrenses. En slik justeringsmekanisme har man eksempelvis benyttet i det europeiske kraftmarkedet der blant annet tyske myndigheter har subsidiert fornybar kraft med såkalte feed-in tariff der subsidieelementet har blitt kuttet årlig som følge av forventet teknologisk fremgang og som insentiv til leverandørindustrien for å øke produktiviteten.

Referanseliste

Bjerk Sund, P. og G. Schjelderup (2021). *Er den norske aksjonærbeskatningen nøytral?* Samfunnsøkonomen 135 (4), 43–52.

Johnsen P. F., Rognsås L. L., Erraia J., Grønvik O. M., Fjose S., Blomgren A., Fjellidal Ø., Robertsen R., Iversen A., Nyrud T. *Ringvirkninger av sjømatnæringen i 2021*. Menon-publikasjon 126/2022.

Grunnrenteskatt på havbruk. Høringsnotat fra Finansdepartementet. 28. september 2022.

Grønvik O. M., Grünfeld L. A. (2021) *Havbruk: Nye virkemidler for vern av miljø, bedre fiskevelferd og økt verdiskaping*. Menon-publikasjon 79/2021.

Grønvik O. M., *Kostnaden av lukket oppdrettsteknologi (2022)*. Menon-notat 22.04.2022.

NOU 2019: 18 *Skattlegging av havbruksvirksomhet*. Finansdepartementet, 2019.

Prop. 1 LS (2022–2023) *Skatter, avgifter og toll 2023*. Budsjettproposisjon til Stortinget. Finansdepartementet, 2022.

Vedlegg 1: Beregning av ringvirkninger fra foredlingsaktivitet

V 1.1 Overordnet om ringvirkningsanalyser

Aktiviteten i ulike næringer i økonomien er tett bundet sammen. Det betyr at endring i etterspørsel fra en næring vil påvirke aktiviteten i andre næringer og dermed påvirke norsk sysselsetting, verdiskaping og skatteinngang. Vi kvantifiserer disse effektene for utviklingsstillatelsene ved hjelp av en ringvirkningsanalyse.

Etterspørselen av produkter og tjenester gjennom investeringer i utviklingsprosjektene har to umiddelbare effekter. For det første understøttes sysselsetting i næringene som bygger utviklingsprosjektene. For det andre vil disse næringene øke sin etterspørsel etter varer og tjenester fra andre næringer. I første omgang vil etterspørselen fra oppdrettsnæringen understøtte sysselsetting hos de som bygger utviklingsprosjektene. Dette gjelder eksempelvis verft som bygger konstruksjonen, men også tjenester fra næringer som regnskapsføring og kantinedrift. I takt med en oppgang i leverandørnæringene vil også deres leverandører oppleve økt aktivitet. Denne effekt fortsetter i prinsippet uendelig langt ned i verdikjeden. På grunn av utviklingsprosjektenes egenart, som ligger tettere opp mot aktivitet i petroleumsnæringen enn tradisjonelle havbruksprosjekter gjør, har vi valgt å modellere ringvirkningene av investeringene som om de treffer i petroleumsnæringen, eller helt konkret som om de tilsvarer bygging av oljerigger.

Teknisk sett kan man si at omsetningen til hver bedrift i hele verdikjeden kan deles opp i tre ulike kategorier:

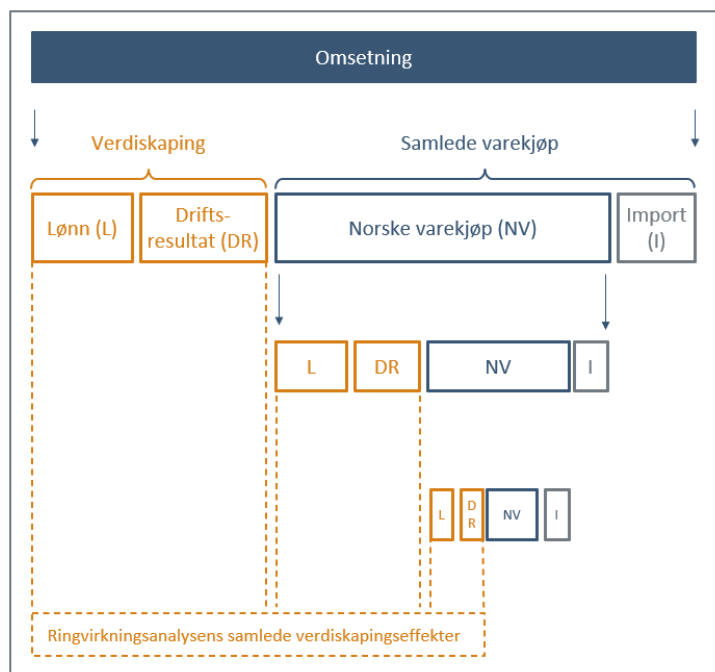
- norske vare- og tjenestekjøp
- utenlandske vare- og tjenestekjøp
- lønnskostnader

Summen av de to siste utgjør det som kalles verdiskaping, mens norske varekjøp danner omsetning for bedriftene i neste ledd av verdikjeden. Figuren til høyre viser en skisse av hvordan en investeringskostnad har effekter langt nede i verdikjeden. Summen av de oransje boksene i alle ledd utgjør de samlede verdiskapingseffektene. Dette er vist i stilisert form på figuren til høyre.

Som det ses fra figuren, vil all omsetning i siste ende omdannes til enten norsk verdiskaping eller import.

Vi har modellert etterspørselsimpulsen fra å bygge utviklingsprosjektene ved å sette en etterspørselsimpuls i petroleumsnæringen til sine leverandører og dens effekter på sysselsetting med bakgrunn i SSBs kryssløpsanalyse. SSBs

kryssløpsmatrise viser omfang av leveranser, sysselsetting, skatter og avgifter, samt import og eksport i 64 NACE-næringer. Med bakgrunn i SSBs kryssløpsanalyse har Menon utarbeidet en ringvirkningsmodell hvor vi beregner sysselsettings- og verdiskapingseffekter av ulike former for tiltak eller endringer.

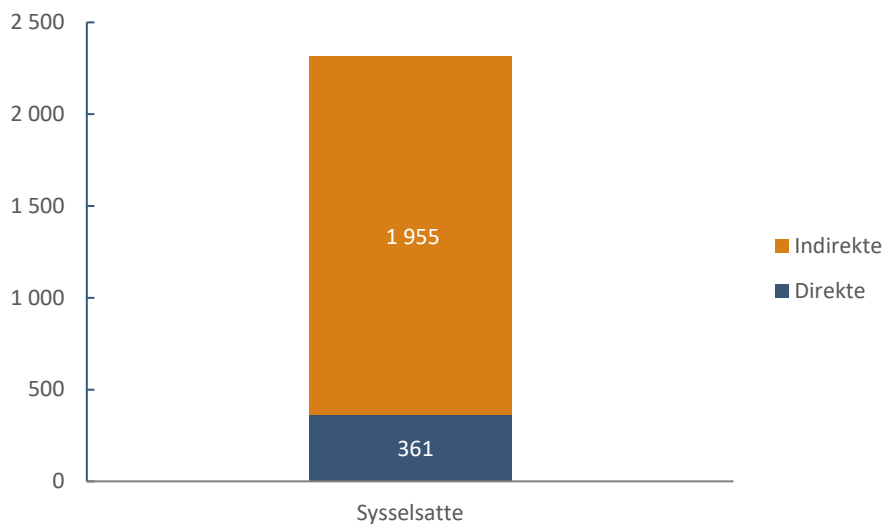

V 1.2 Utskilling av ringvirkninger fra akvakulturleddet

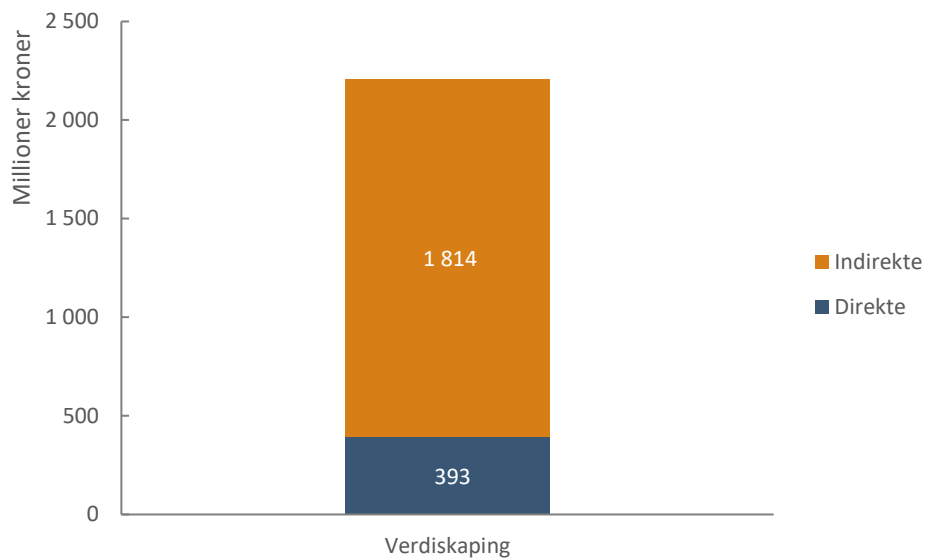
Fisken har en stor egenverdi selv før den foredles. Hvis vi beregner ringvirkningene av foredlingsaktiviteten samtidig som vi regner inn ringvirkningene i akvakulturleddet, vil de indirekte effektene domineres av ringvirkninger i sjøfase- og smoltproduksjonsleddet. I denne øvelsen er vi imidlertid interessert i å se på ringvirkningene av å justere foredlingsandelen av fisken. Derfor ønsker vi å skille ut den delen av ringvirkningene som «uansett» vil finne sted, uavhengig av om fisken bearbeides eller ikke.

De to første figurene viser henholdsvis sysselsettings- og verdiskapingseffekter i de representative bedriftene før vi skiller ut akvakulturvirkningene.

Figur 0-1: Sysselsettingseffekter i de representative bedriftene med rene akvakulturvirkninger

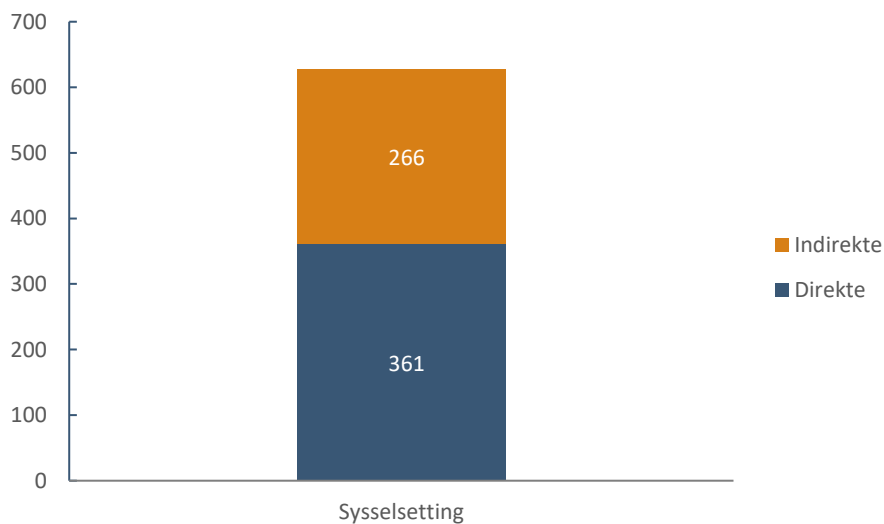

Figur 0-2: Verdiskapingseffekter i de representative bedriftene med rene akvakulturvirkninger

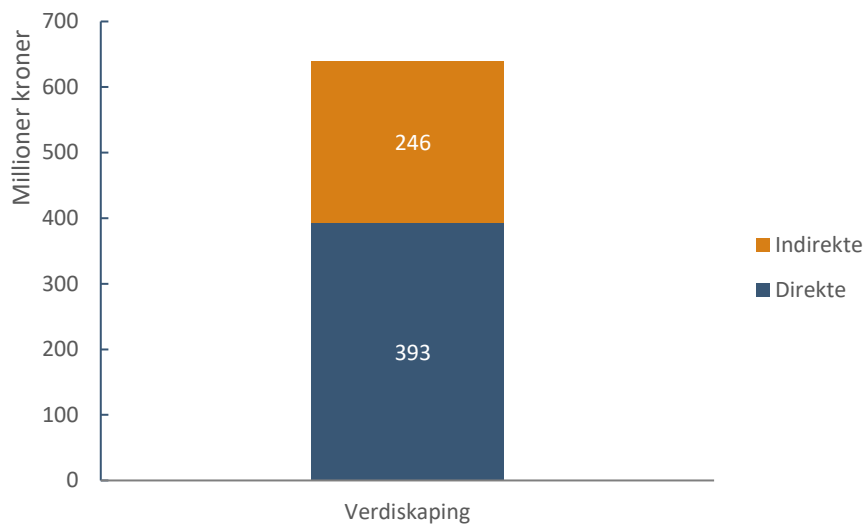

Siden fisken har en stor egenverdi uten foredling beregner vi ringvirkningene igjen, der vi kontrollerer for hvor mye foredlingsleddet har brukt på å kjøpe fisken. Dette er altså et forsøk på å isolere verdiskapingen som følger av at man *foredler* fisken, og ikke bare at man selger den videre. Sagt på en annen måte prøver vi å vaske ut effekten av at fisken uansett vil selges, og isolerer de ringvirkningene som vil følge av at vi heller foredler fisken. De to neste figurene viser sysselsettingseffektene og verdiskapingseffektene når vi skiller ut disse virkningene.

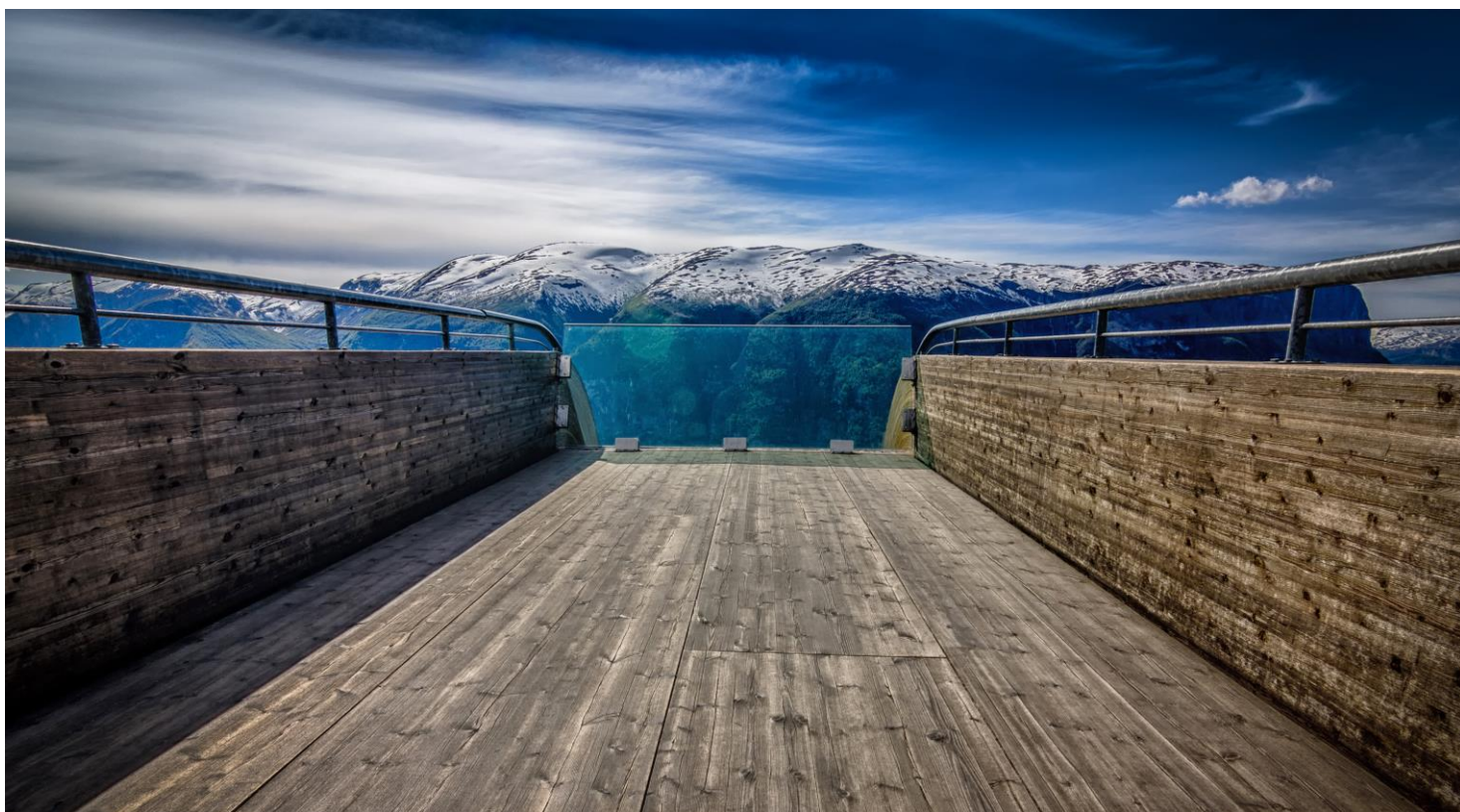
Figur 0-3: Sysselsettingseffekter i de representative bedriftene uten rene akvakulturvirkninger

Figur 0-4: Verdiskapingseffekter i de representative bedriftene uten rene akvakulturvirkninger

Ved å se forskjellen mellom de to korresponderende figurene opp mot hverandre (henholdsvis sysselsetting med og uten akvakulturvirkninger samt verdiskaping med og uten akvakulturvirkninger), ser vi at vi skiller ut indirekte sysselsettingseffekter på omtrent 1700 sysselsatte og verdiskapingseffekter på omtrent 1550 millioner kroner før vi oppskalierer resultatene.

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter. Vi er et medarbeidereiet konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked. Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt. Alle offentlige rapporter fra Menon er tilgjengelige på vår hjemmeside www.menon.no.

+47 909 90 102 | post@menon.no | Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo | menon.no